Authorized by — Lizenz — Izdošanas atļauja: ICD-OMBG :: Atbildīgais redaktors — Editor in-Chief: Kārlis Rabācs, vietnieks: Aleksandrs Liepa, redakcijas sekretārs: Maksis Cullitis; redaktori: Andrējs Rudzis (Minchenē), Harijs Mindenbergs (Eslingenā), Arnolds Šmits (sports), Zigurds Bārda 'techniskais iekārtojums)

LATVIJA

LATVIAN NEWSPAPER

Nr. 17 (24)
Otrdien, 1947. g. 4. III.
Iznāk otrdienās un piektdienās :: Izdevējs: Bavārijas apgabala latviešu komitejas uzdevumā Latviešu preses darbinieku sadarbības kopa:: Redakcija: Günzburg/D., Bürgerm.-te.-Landmann-Pl. 7, t. 82 :: Printed by Schwäb. Volksblatt, Günzburg/Don., Bürgerm.-Landmann-Pl. 7:: Metiens — Circulation: 4000

KO NOZĪMĒ KRIEVIJAS PIEKĀPĪBA KLUSĀ OKEANĀ?

PĒC NEDĒĻAS SĀKSIES MASKAVAS KONFERENCE

„Daily Mail" ziņo no Vašingtonas, ka turienes diplomātiem pārsteigumu sagādājusi Krievijas piekrišana ASV prasībai nodot bijušās japāņu mandāta salas Klusā okeanā amerikāņu pārvaldīšanā. No vienas puses esot izteiktas cerības, ka šī piekāpība varētu būt labs priekšvēstījums Maskavas konferencei, kas sāksies nākošā nedēļā, bet, ievērojot nepārtraukto nesaskaņu sēriju, kas iezīmējusi krievu un amerikāņu attiecības pēdējā laikā, tomēr izteiktas domas, ka piekāpšanās ir politisks manevrs.

Ārlietu ministrs Maršals atteicies komentēt ziņas, ka krievi piekrituši Klusā okeana salu nodošanai ASV pārvaldē, lai radītu precedentu pašu krievu pēckara ieguvumu nostiprināšanai. Visu laiku Vašingtonā bija gaidīts, ka krievi, tāpat kā angļi un austrālieši, pretosies amerikāņu prasībai. „New York Herald Tribune" Ņujorkas izdevums ievadrakstā izsakās, ka krievi, piekrizdami šai prasībai, apstiprinājuši arī Vašingtonā izteikto domu, ka arī pēckara laikmetā varēs valdīt tikai ar „varas politiku." Ja tagad amerikāņi pārmetīšot krieviem viņu rīcību Korejā, Mandžūrijā vai kur citur, tad krievi varēšot atbildēt, ka ASV rīkojoties tāpat Klusā okeana salās. Ja amerkāņi runāšot par demokratiju un tautu pašnoteikšanās tiesībām, tad krievi varēšot jautāt, cik daudz pašnoteikšanās tiesību ir Klusā okeanā saliniekiem. Laikraksts tāpēc apšauba, vai pasaules problēmas varēs atrisināt ar varas politikas līdzekļiem.

AP pirms Maskavas konferences sākuma konstatē, ka četru lielvalstu ārlietu ministru vietnieku sešu nedēļu apspriedes Londonā beigušās, nepanākot vienošanos, kā īsti veidot miera līgumu ar Vāciju. Vietnieki nav varējuši vienoties par to, cik daudz drīkstēs runāt līdzi 18 mazākās valstis. Nav panākta vienošanās arī par darba kārtību ārlietu ministru konferencei, un katras valsts pārstāvji iesniegs savus priekšlikumus atsevišķi. Tāpēc ārlietu ministriem Maskavā būs jāzaudē laiks, spriežot par darba kārtību.

DAŽĀDIE VIEDOKĻI VĀCIJAS JAUTĀJUMĀ

Anglijas ārlietu ministrs Bevins apakšnamā paskaidrojis, ka Maskavā apspriedīs arī četru lielvalstu paktu pret jaunu agresiju Eiropā. Viņš tomēr brīdinājis no optimisma un pielaidis domu, ka Maskavas konferencē vispār miera līgumu ar Vāciju neizdosies izstrādāt. Deklarācijā Bevins, starp citu, uzsvēris, ka nepieļaus kīla iedzīšanu starp Angliju un ASV, kuŗu attiecības esot ļoti labas.

„New York Herald Tribune," rakstot par dažādiem viedokļiem Vācijas jautājumā, parego, ka Maskavas konferencē būšot lielākas domstarpības nekā visās iepriekšējās konferencēs, un nosauc Maskavas konferenci par „zušu grozu, kur katrs tieksies uz savu pusi." Citā rakstā tas pats laikraksts uzsver, ka Potsdamas nolīgums nav izpildīts un patreizējais stāvoklis Vācijā nevar turpināties. Pagaidām esot skaidrs, ka krievi par visām lietām grib iegūt lielākas reparācijas, franči visvairāk norūpējušies par savu drošību un grib arī materiālus labumus, angļi un amerikāņi visvairāk grib samazināt savus okupācijas izdevumus. Vašingtonā esot pārliecība, ka krievu saimnieciskās intereses tiem pašiem šķiet svarīgākas par politiskām interesēm. ASV, Anglija un Francija vēloties radīt Vācijas valstu savienību, krievi, turpretim, gribot centrālizētu un vienotu Vāciju.

„New York Times" šai jautājumā raksta, ka Maršals neatkāpšoties no politikas, ko Štutgartē deklarējis Bernss, t. i., ka jārada federātīva Vācijas valstu savienība ar kopīgu padomi, Zāras apgabals saimnieciski iekļaujams Francijā, bet Rūra atstājama vāciešiem. „New York Herald Tribune" raksta, ka krievu politika kādu laiku šķita tuvojamies šim rietumu sabiedroto viedoklim, bet, kopš Berlīnē viesojies maršals Berija, no jauna ļoti noteikti uzsvērta agrākā Maskavas politika — jārada vienota Vācija, jāatbalsta apvienotā sociālistu partija, jāuzsver Krievijas draudzība vācu tautai. Randolfs Čerčils „Daily Mail" raksta, ka Krievija savā laikā pretojusies Vācijas apvienošanai, bet tagad visiem propagandas līdzekļiem aizstāv to. Londonas laikraksts „Economist" apgalvojot, ka krievi to darot, lai varētu iegūt no Vācijas pēc iespējas lielākas reparācijas. Čerčils pie tā piebilst, ka galu galā būšot jājautā, vai ASV un Anglija, kas savu joslu uzturēšanai piemaksā milzu naudu, būs ar mieru maksāt reparācijas Krievijai. Ja kāda no šīm valstīm gribētu dot Krievijai aizdevumu, tad, pēc Čerčila domām, būtu vienkāršāk darīt to tieši.

Otrs ļoti grūts jautājums ir Vācijas austrumu robežu noteikšana. Molotovs, pēc „New York Herald Tribune" ziņām, aizstāvēšot viedokli, ka Potsdamā minētā Oderas Neisas robeža de facto jau atzīta un nav grozāma. Maršals tomēr pastāvēšot pie Bernsa deklarācijas, ka tās pagaidu atrisinājums un galīgā robeža nosakāma tikai miera līgumā. Vašingtonā tomēr šauboties, vai šis robežas revīziju būs iespējams panākt.

„BRĪVĀS VĀCIJAS" KOMITEJA

Interesants ir „New York Herald Tribune" Frankfurtes līdzstrādnieka raksts par bijušo vācu armijas virsnieku dzīvi Krievijā. Viņš izsaka domu, ka arī pēc oficiālās Vācijas demilitārizēšanas Maskavā organizētā „Brīvās Vācijas" komiteja varētu kļūt par jauna „Reichsvēra" kodolu. Komitejā, kā zināms, darbojas feldmaršals Paulus, ģen. leitn. Seidlics, ģen. majors Korfess un daudzi augsti virsnieki. Nesen Korfess esot atsūtījis ziņu saviem piederīgiem ASV joslā Vācijā, ka „viss attīstas labvēlīgi." Saskaņā ar agrākām vēstulēm tas esot saprotams tā, ka sekmīgi turpinās bij. vācu virsnieku organizēšana politiski vienotā grupā. Feldmaršala Paulusa sievai, kas dzīvojot Baden-Badenā, esot zināms, ka viņš dzīvo greznā vasarnīcā pie Maskavas. Frankfurtē valdot pārliecība, ka vācu virsnieki, kas organizējas Krievijā, drīz parādīšoties kā iespaidīgs instruments arī politikā. To loma būšot līdzīga tai, kāda bija „Štālhelmam," ap kuŗu pirms Hitlera nākšanas pie varas grupējās vairāki miljoni iepriekšējā kaŗa veterānu. Vairāki „Brīvās Vācijas" komitejas dalībnieki, pēc atbrīvošanas no gūsta, jau esot iecelti augstos amatos padomju okupācijas joslā Vācijā. Krievijā ar tiem apejoties ļoti labi. Tie esot labi apgādāti un joprojām staigājot formas tērpos, vienkāršiem vācu kareivjiem joprojām esot virsnieki jāsveicina un gūstekņu nometnēs esot stingra disciplīna. Arī šī raksta autors uzsver, ka krievi atbalstot stipras centrālizētas Vācijas radīšanu, kas, protams gan, būtu draudzīga pret Krieviju, apmēram tādā veidā, kā tagadējā Polija. Arī „Brīvās Vācijas" komiteja esot pārliecināta, ka Vācijai nākotnē jāsabiedrojas ar Krieviju. Pašlaik šai komitejai neesot iespaida vācu politikā, bet pienākšot diena, kad simtiem tūkstošu tās dalībnieku atgriezīsoties Vācijā.

Par Maskavas konferences izredzēm runāts arī ģen. Meknarnija preses konferencē Berlīnē. DENA ziņo, ka ģen. Meknarnijs paskaidrojis: „Domstarpību saasināšanās starp sabiedrotiem Vācijā neizraisīs kaŗu." Viņš cerot, ka Maskavā panākšot vienošanos visos jautājumos. Ja vācu tauta atteikšoties pieņemt Maskavā izstrādātos miera noteikumus, tad turpināšoties Vācijas okupācija.

DENA, NYHT, DM

Forestals brīdina ASV neatbruņoties

AP ziņo, ka ASV flotes ministrs Forestals Ņujorkas saimniecisko darbinieku klubā teicis: „Civilizācijas nākotne var izšķirties nākošajos 24 mēnešos. Tāpēc es prasu, lai kongress un ASV tauta ilgi un pamatīgi apdomājas, iekams noraida ģen. Maršala, ģen. Eizenhauera un admirāļa Nimitca prasības. ASV nedrīkst atbruņoties tik tālu, ka nevarētu vairs izpildīt savu pienākumu pret sevi un pret civilizāciju būt par stabilitātes enkuru šai pasaulē, kas joprojām cieš no kaŗa nedrošības sekām."

DM

Baltijas valstu SŪTŅU NOTA ārlietu ministram BEVINAM

Londonā notiekošās četru lielvalstu ārlietu ministru vietnieku apspriedes gadījumā par Vācijas un Austrijas miera līgumiem, visu triju Baltijas valstu sūtņi Londonā iesnieguši Lielbritānijas ārlietu ministram Bevinam notas ar principiālu vienādu saturu. Latvijas sūtnis Kārlis Zariņš savā notā norāda, ka latviešu tautai ir daudz prasību pret Vāciju sakarā ar dažādiem postījumiem, ko vācieši savā okupācijas laikā izdarīja Latvijā. Tā kā latviešu tauta joprojām nav saimnieks savās mājās, tad, tā pasvītrots notā, tā rezervē sev visas tiesības pieprasīt reparācijas tad, kad būs atjaunota Latvijas neatkarība.

Londonas konferences gadījumā, Lielbritānijas delegācijas vadītājam Baltijas jautājumā rakstu iesniegusi arī Skotu līga Eiropas brīvībai. Šīs līgas priekšnieks ir lords Mansfilds.

Baltijas komiteja Stokholmā nosūtījusi telegrammu prezidentam Trumenam, premjērministram Etlijam, Francijas valsts prezidentam Oriolam un pāvestam. Telegrammās komiteja lūdz izlietot visu ietekmi, lai tuvinajās miera sarunās sekmētu Baltijas tautu jautājuma taisnīgu izlemšanu.

Tajā pašā laikā, kā ziņo „Latvju Vārds," Baltijas komiteja Stokholmā sarīkojusi plašu baltiešu koncertu, kuŗu noklausījušies vairāk nekā 1700 apmeklētāju. Koncertā dziedājis Reutera koris un mūzicējuši visu triju Baltijas tautu mākslinieki, bet uzrunas teikuši Baltijas komitejas priekšsēdis prof. Birgers Nērmans, Zviedrijas parlamenta loceklis Eliass Hostada un galma mācītājs Svens Danells.

„Pravda" protestē pret DP nodarbināšanu Beļģijā

BBC ziņo par „Pravdā" publicētu rakstu, kuŗā protestēts pret 20.000 DP pārcelšanu no Vācijas amerikāņu joslas uz Beļģiju, kur tās paredzēts nodarbināt kalnrūpniecībā. Šo DP vidū, raksta „Pravda," esot daudz Padomju Savienības Baltijas republiku pilsoņu, kuŗus vienīgi jauna propaganda atturot no atgriešanās dzimtenē.

Pēc „New York Herald Tribune" ziņām, Beļģijā jau nodarbina 25.000 itaļu strādnieku ogļraktuvēs, un patlaban notiekot sarunas ar Italiju par lielāka skaita būvstrādnieku ievešanu no Italijas. Plānots strādnieku pārvietošanu pabeigt līdz novembrim.

Vācijas un Austrijas lietu ministram Haindam Anglijas apakšnamā jautāja, vai viņš varot apgalvot ,ka pārvietotās personas Vācijā nepiespiedīs pret viņu gribu strādāt vāciešiem. Uz to ministrs atbildēja, ka katru darba spējīgo DP Vācijas angļu joslā varot iesaistīt darbos Vācijā, bet tiem esot tiesības lēmumu pārsūdzēt. DP neesot jāveic tādi darbi, kādiem viņus Hitlers deportējis uz Vāciju, bet tiem gan esot tagad izdevība pašiem nopelnīt dzīves iztiku. DP tikšot aizsargāti pret jebkādām nelikumībām no vāciešu puses.

UNRRAs Francijas štābs Parīzē izbeidzis darbību. NYHT ziņo, ka pēc UNRRAs amatpersonu izteikumiem tās vienīgā aktīvitāte izpaudīšoties no Parīzes vadāmā centrālā DP štābā, kuŗa darbības josla būs visa Eiropa un Tuvējie austrumi. Šis štābs darbu jau sācis.

DENA ziņo, ka otrajā Vācijas atbrīvoto žīdu kongresā „Jewish Agency" pārstāvis referējis par sarunām ar IRO jautājumā par starptautiskas bēgļu pases radīšanu, kas jau sāktas izdot Londonā. Drīzumā tādas izdošot arī DP nometnēs dzīvojošām personām, pēc iepriekšējas politiskas pārbaudes.

Lai sekmētu poļu DP studentu repatriāciju no Vācijas, 8 viņu pārstāvji, kā ziņo DENA, devušies uz Varšavu, kopā ar angļu un franču joslas poļu DP studentu delegācijām. Studenti piedalīsies 3 nedēļu ilgā konferencē Varšavā, kā arī noskaidros studiju iespējas un dzīves apstākļus repatriācijas gadījumā.

Kā „Daily Mail" ziņo, Italijas valdība nolēmusi reģistrēt visus ārzemniekus, neatkarīgi no viņu dzīves vietas un aprūpes, jo gribot iespējami drīz izkārtot DP stāvokli. Italija būšot vairāk nekā priecīga, kad pēc IRO nodibināšanā varēšot šo problēmu nodot UN rokās. Visi ārzemnieki Italijā dabūšot divēja veida dokumentus: baltā karte dos tiesības uzturēties noteiktu laiku Italijā, bet dzelteno izdos DP, kam valdība negrib dot pastāvīgu uzturēšanās atļauju.

DENA ziņo, ka Berlīnes ārzemnieku koloniju pārstāvji vienojušies dibināt Berlīnes ārzemnieku ūniju, kam būtu jāaizsargā biedru intereses un jāsniedz padomi juridiskā, darba un sociālo tiesību laukā. Minchenē darbības atļauja izdota „Dienvidamerikas interešu kopai," kas aizstāvēšot uz Dienvidameriku repatriējamo un emigrējošo intereses.

„New York Herald Tribune" no Belgrades ziņo, ka Dienvidslavijas ārlietu ministrija iesniegusi Austrijai divas protesta notas, no kuŗām vienā protestē pret robežincidentiem, kādus rīkojot bruņotas dienvidslavu DP bandas.

DENA, NYHT, DM, BBC

Centība un uzņēmība vainagojas sekmēm

ESLINGENĀ PAPLAŠINA DARBNĪCAS — ARMIJA NODOS PASŪTINĀJUMUS AMATNIEKIEM

Turpmāko dienu nodrošināšanā tautieši Eslingenā atkal tikuši soli tālāk. Pagājušā nedēļā saņemts armijas pasūtinājums gatavot bērnu apģērbus, paplašināta kolonijas šūšanas darbnīca, un tagad tur dūc 20 šujammašīnas, dodot iespēju 60 tautietēm nodrošināt iztiku arī tad, kad UNRRAs aprūpe beigsies. Eslingeniešu nodomos tas tomēr ir tikai sākums. Kolonijas uzņēmumu daļas vadītājs A. Jansons pārliecināts, ka arī vairākās citās nozarēs drīzumā nāksies darbnīcas ievērojami paplašināt. Kolonijas vadība soli pa solim tuvojas spraustajam mērķim — panākt, lai visi tautieši, kas nav saistījušies darbā ārpus nometnes, varētu strādāt un nopelnīt pašu darbnīcās.

Tuvākās dienās tirgū nāks kolonijas elektrotechniskā darbnīcā ražotie gludekļi. Radio darbnīcā rosīgi turpinās izmēģinājumi un jaunu aparātu būve, kas jau paguvuši izpelnīties amerikāņu lietpratēju atzinību. Vēl jāpārvar daži šķēršļi materiālu sagādē, un tad latviešu radiotechniķu būvētie aparāti sāks skanēt daudzās armijas vienībās. Galdnieku darbnīcā gatavotās mēbeles apmierinājušas prasības.

Kāpinātā ražošana ārpus nometnes pasūtinājumiem izraisījusi nepieciešamību pārveidot darbnīcu iekārtu. Lai sekmīgi varētu turpināt un vēl kāpināt arodapmācību, vairākās nozarēs ražošanas un apmācību darbnīcas tagad šķirtas. Nupat iekārtota speciāla apmācību darbnīca galdniekiem. 40 visdažādāko profesiju tautiešī 44 stundas nedēlā, meistaru vadībā, ēvelē, zāģē un virpo, lai pēc pāris mēnešiem varētu strādāt patstāvīgi. Arī pulkstentaisītāju apmācības darbnīcā pārskološanos sākuši 18 tautieši.

Vēl joprojām iesakņojies mūsu labo dienu uzskats, ka dēls jāsūta „vieglā maizē." Tādēļ, lai sniegtu bērnu vecākiem pārskatu par praktiskiem arodiem, kuŗos bērni ieinteresējami jau tautskolas un ģimnazijas laikā, Eslingenas latviešu kolonijas izglītības un kultūras daļa rīko attiecīgu priekšlasījumu ciklu. To atklājot, daļas vadītājs V. Skulte bērnu vecākiem iztirzāja arodu un izglītības nozīmi. Latviešu tautskolas dod daudz plašākas zināšanas par vācu pamatskolām, un pašreiz, kad grūti paredzēt, cik smagu eksistences cīņu mūsu jaunatnei nāksies izturēt, lietderīgāki būtu pievērsties praktiskiem arodiem. Ģimnazijas trimdā ieteicams apmeklēt tikai tiem, kas paredzējuši nodoties tālākām studijām. Arodu prasana jauniešiem pavērs arī ceļu izglītības turpināšanai, jo kur arī mēs nonāktu, labs amatnieks vienmēr sev nodrošinās iztiku. Nokavēto vispārējās izglītības ziņā centīgie tad varēs atgūt.

Turpmākos priekšlasījumos dažādu arodu speciālisti iepazīstinās bērnu vecākus ar darba izredzēm attiecīgā nozarē.

H. M.

Politika baiļu paēnā

TURCIJAS MILITĀRĀS UN SAIMNIECISKĀS PROBLĒMAS

Šveices radiofons ziņo, ka Turcija izteikusi vēlēšanos tikt informēta par Maskavas konferences gaitu, jo tajā bez Vācijas problēmas būšot apskatāmi arī citi jautājumi, no kuŗiem daļa skaŗot vitālās Turcijas intereses.

Kad Turcijas parlaments nesen ratificēja janvārī noslēgto Turcijas un Transjordānijas draudzības paktu, ārlietu ministrs Hasans Saka pasteidzās izteikt nožēlu, ka šis pakts dažās kaimiņvalstīs, diemžēl, esot aplam iztulkots un pārprasts, kā arī apliecināja Turcijas valdības gatavību noslēgt šādus līgumus ne vien ar kaimiņiem, bet ar visām valstīm, kas vēlas draudzīgas attiecības. Bažas, kas izpaužas šai ministŗa deklarācijā, labi saprotamas, ja ievēro Turcijas īpatnējo stāvokli Tuvējos austrumos.

Šo stāvokli un vispārējo noskaņojumu Turcijā labi raksturo „New York Herald Tribune" korespondents Stjuarts Olsops. Pēc viņa domām, visi politiskie notikumi Turcijā izskaidrojami vai nu ar atmiņām par Ataturka laikiem, vai ar bailēm no lielā kaimiņa. Nevienam turkam, nedz ārzemju novērotājam Turcijā neesot šaubu par Padomju Savienības centieniem. Tai esot vajadzīga draudzīga Turcija, pēc Balkānu parauga, ar Kremļa ietekmētu valdību. Uz to izejot arī krievu prasības pēc kopīgas Dardaneļu kontroles un bazēm. Tādēļ ikviens turks, vakarā gulēt ejot, nodomājot — kad īsti Kremlis nolems sniegties pēc tā, ko vēlas. Olsops min plašāk nezināmu apstākli, ka septembrī un oktobrī notikušie manevri, ko citādi varētu saukt arī par vispārēju mobilizāciju, notikuši, dibinoties uz Turcijas ģenerālštāba ciešu pārliecību tai laikā, ka Turcijas drošība apdraudēta. Tomēr turku ģenerāļi bija maldījušies.

Tagad turki uzelpojot drusku vieglāk, tomēr spiediens turpinoties un izpaužoties dažādos veidos. Piemēram, padomju radio ikdienas raidījumos turku valodā ceļot visdažādākās apsūdzības pret turkiem. Pēc turku vērtējuma, Maskava izdodot lielas summas tai draudzīgu turku laikrakstu atbalstīšanai. Kompetenti novērotāji noteikti apgalvo, ka no ārpuses, no Balkāniem mēģināts arī organizēt pagrīdes kustību, izmantojot pastāvošo neapmierinātību. Tāpat par īpatnēju ietekmēšanas veidu turki uzskatot armēņu importu no Vidējiem austrumiem, ar ko varētu izveidot spēcīgu armēņu bloku pie Karsas un Ardahanas provinču robežām, lai tad kādā dienā sāktu prasīt tiem „plašāku dzīves telpu."

Ievērojot to visu, turpina Olsops, viegli saprast, kāpēc turki pastāv uz 600.000 vīru lielas armijas paturēšanu, kas ir daudzkārt vairāk, nekā zemes iedzīvotāju skaits varētu attaisnot. Kaut arī armija atrauj lauksaimniecībai ārkārtīgi vajadzīgo darba spēku un patiesu briesmu gadījumā šī armija spētu pretoties ne vairāk par dažām nedēļām, vai, vislabākā gadījumā, līdz pusgadam, tomēr turki domā, ka plaša demobilizācija tiktu uzskatīta par vājuma pazīmi. Šīs armijas uzturēšana savukārt rada Turcijai lielas saimnieciskas problēmas, tuvinot inflacijas un saimnieciska chaosa briesmas. Daži eksperti gan apgalvo, ka Turcija šo nastu spējot panest vairākus gadus.

1947. g. 28. februāri

ta
SOLINI ZNOTA
MES PAR KARU
IEM NO 1939. G.
DECEMBRĪ

u ilūziju, ka franči Tagad pretestības ģenerālis Žirala n drosme. Hitlers Lavalu. Bet tas, pateikt, nevarēs gatavo lēmumu: nciju, izcelt karadīt priekštilta potlers nav ne nere, bet viņš arī neiniciātīvu pārāk ties tai pretim ar m līdzekliem. Gāka Ziemeļāfrikas nais panākums, ko kopš kaŗa sā-

embrī — Franturpinās itaļu un šana. Nav nekāFranču tauta tieāma. Biju sagaaz kādi pretošanās tad karoga goda mlīdzīgs nenotika, te mums paziņoja, cīga Viši valdībal ass valstu spēkī stu. Vācieši piemies to darīja arī neuzticas franču nā, ka vienā jaukā isimies, atradīsim u.
a atkāpties no Le. Daudz nesaskan itaļu spēkiem kusi apšaudīšanās, visus mūsu autopametot tuksnesī, ru burtiski mirst n.
embrī — Duče vākās dienās Auz labu vai ļaunu kolonna ir Sfaksā itas kolonnas virTunisu. Franču a un mums drinaidīgums nekā unisa kritis, mēs aizsardzības bat

embrī — Svarīkums, ka Tulonu ēki. Naktī duče ēstījumu, ka izziņa sūtīta ar miiem un man nelīdz pat vakaram, ja Kavalero. Nea, kā viss norilietas skaidras: estība un franču nāta. Mums, itālabums — kāda ī uz daudz ga-

embrī — Pēc aukuma atkal ruziski viņš novāks un apņēmīga a man ziņojumu ar Gēringu. VāĀfriku trīs bruolf Hitler", „Hern „Deutschland" cieši saistīti ar klis Lībijā jucek-

ms sekos)

nieku, kam prakšēķļu tirdzniecībā, nevēlas pag. iz-10. III. 47. (13b) ig Str. 1. Tel. 170. 86

ziņas meklē 0. Sēlpils: (20) Meergen, DP Camp, 70

no Jaungulbeavasarī bija Tiāretē. vēlāk Ģērā, (13a) Ansbach, 49

BONEMENTS,

stu pa atsevišm (līdz 3 eks.), ēnesī; pasūtinot par 3 eksemplāmēnesī par ekņājumu maksa: nslejīgu iesniedtbilstošu telpu; nas sludinājumi RM 4.—, garāki parastā tarifa, teikumi, sludipārvedumi un tresējama „Latnzburg/D., Bürdmann - Platz 7.

LATVIJA
LATVIAN NEWSPAPER
Nr. 17 (24) 1947. g. 4. martā

Ar autora vārdu vai iniciāļiem parakstītajos rakstos izteiktās domas nav katrā ziņā arī redakcijas domas.

ĪSTENĪBA PAR DARBU

Parasta lieta, ka vislabprātāk sevi vēlamies redzēt patīkamā apgaismojumā. Cik gan būs tādu, kas noklusēs savus tikumus, ja tādi viņiem būs? Tikai reti īpatņi un morāli vienaldzīgi cilvēki dižojas arī ar netikumiem. Un nav nekāds brīnums, ka arī mēs, ja runājam par darba jautājumiem, par mūsu ļaužu nodarbinātību, vēlēdamies pasvītrot savu darba mīlestību, labprāt „paspiežam" nodarbināto procentu uz augšu.

Bet šim jautājumam ir arī otra puse. Un proti: ja Centrālās padomes pēdējā sesijā ir minēti skaitļi, ka angļu joslā nodarbināti 75 proc. darba spējīgo (amerikāņu joslā gan mazāk), un ap to pašu laiku par kādu lielu koloniju amerikāņu joslā ir lepni ziņots, ka tur „visi strādā," tad — jāatzīstas — var rasties domas, ka, UNRRAs apgādei izbeidzoties, mums nekādas lielas briesmas nedraud. Bet — arī izrādās — tā nebūt nav, jo ir divas lietas — darbs, kas gan sabiedriski derīgs, bet tā veicējiem nenodrošina eksistenci. Un svarīgākais nu ir tas, ka tādu darbu, kas to darītājiem un līdz ar to viņu piederīgiem nodrošina eksistenci, šobrīd strādā ļoti maz tautiešu. Pēc jau pieminētiem ziņojumiem angļu joslā tādu tautiešu varētu būt 23—25 proc. no darba spējīgiem (dati pārskatos nav attiecīgi sakārtoti), bet amerikāņu joslā pat ne vairāk par 10 proc. Tikai par šo nelielo tautiešu daļu īsteni var runāt, ka tiem darba jautājums atrisināts. Tas lielais tautiešu skaits, kas tagad nodarbināti UNRRAs pasākumos un nometņu administrācijā, UNRRAs darbībai izbeidzoties, būs bez darba, viņu eksistences jautājums nebūt nav atrisināts.

Lai aina būtu vēl skaidrāka, minēsim, ka Latvijā, kur ar savu darbu nodrošinājām ne vien katrs savu personīgo eksistenci, bet bijām sasnieguši arī ievērojamu visas mūsu tautas labklājības līmeni, no v i s i e m iedzīvotājiem strādāja pāri par 60%. Salīdzinot ar šiem skaitļiem, mūsu tagadējās nodarbinātības skaitļi būtu labi ja 6, resp 17%! Tātad šajā ziņā stāvoklis ir taisni bīstams: kā gan ar tik niecīgu nodarbināto skaitu pēc UNRRAs likvidēšanās spēsim eksistēt?

Tajā pašā laikā jāatzīst, ka vienā mūsu tautiešu daļā vērojamas tādas noskaņas, kas stāvokli draud padarīt vēl bīstamāku un proti: nelabvēlīga nostāja pret visiem tiem, kam izdevies nodibināt pastāvīgas eksistences spējīgus pasākumus vai nu privātas uzņēmības, vai arī kooperātīvas darbības formās. Kaut gan „uz savām kājām pamesti", ar šādiem pasākumiem varam cerēt tikt pie kaut kādiem līdzekļiem, kas mums ļautu uzturēt tagadējos kopības iestādījumus, piem., savas skolas, un tāpēc vien jau būtu visiem spēkiem jācenšas šīs pasākums atbalstīt un v a i r o t, ne reti notiek taisni pretējais. Gandrīz divi gadus sēdēdami pie kopvirtuvju vienādām viru porcijām, mēs arī savu nākotni sākam kalkulēt no šo porciju viedokļa. Vai nebūtu laiks lūkot uz šīm lietām sākt raudzīties no n o r m ā l a s saimniekošanas viedokļa? Tas būtu v i s u, ne vien tikai uzņēmīgāko vai citādi kvalificētāko tautiešu labā.

Saimniecības rosību un līdz ar to tajā iesaistīto cilvēku labklājību vislielākā mērā nosaka līdzekļu cirkulācija, līdzekļu ieplūšana. Līdzekļi ir saimniecības asinis. Sobrīd lielākos līdzekļu ieplūdinājumus mūsu saimniecībā dod apdraudētās UNRRAs artērijas. Tāpēc ir pēdējais laiks, ka mēs bez šīm artērijām meklējam un atrodam jaunus, drošākus, pastāvīgākus līdzekļu pievadījumu ceļus. Vēl jo vairāk par to mums jādomā tad, ja rēķināmies ar palikšanu Vācijā visu šo gadu vai vēl ilgāk. Tad mums noteikti jārevidē līdzšinējie spriedumi un statistika par darba jautājumu un jāparāda īstenības aina, kas gan nav patīkama, bet ar to vien tā labāka neķūs, ja mēs to nevēlamies skatīt.

Darba problēma šādas īstenības uztverē vēl nebūt nebūs atrisināta pat tad, ja ne tikai viena, bet visas nometnes, saskaitot visus kursu apmeklētājus, namamātes utt., varētu izrēķināt, ka „mūsu nometnē visi strādā". Tā būs vienīgi tad atrisināta, ja visi darba spējīgie būs atraduši tādu pastāvīgu darbu, kas nodrošinās šo cilvēku un viņu gimenes locekļu patstāvīgu eksistenci. Tad būs arī reāli pamati iespējām nodrošināt darba nespējīgo eksistenci.

Lai patīkamas statistikas ainas mūs neiemidzina. Tā mēs sevi piekrāpsim, kā esam to jau daudzkārt piedzīvojuši. Domāsim par to, ko darīsim tad, kad UNRRAs maizes klēts aizvērsies. Par savu nākotni spriezdami, raudzīsimies jau tagad uz lietām tā, it kā mums būtu jāiztiek tikai pašiem ar saviem spēkiem un līdzekļiem. Un tad dažs jautājums, daža uztvere un daža rīcība mums tēlosies citādi nekā šobrīd to varam iedomāties, pa nometnes logu laukā raugoties — a b a —

„Latvijas" š. g. 6. numurā ievietojām PSRS pārstāvja plkv. ltn. Luksta runas un jautājumu un atbilžu atreferējumu Laufas DP nometnes iemītnieku sapulcē. Tagad mums paziņots, ka plkv. ltn. Luksts atzīst, ka šis atreferējums nav precīzs, kaut gan tas bija ņemts no stenogrammas, un piesūtīts arī plkv. ltn. Luksta parakstītais jautājumu un uz tiem doto atbilžu saraksts, izteicot vēlēšanos, lai to iespiestu laikrakstā. Jautājumi un atbildes pēc šī saraksta latviešu tulkojumā (redakcijai tie piesūtīti angļu valodā) skan sekojoši:

1. jautājums: Kurp jāiet un kas jādara tādam, kam promesot izpostīta māja?

Atbilde: Šis jautājums sīkumos izskaidrots padomju presē. 1946. g. 23. oktobrī „Izvestija" publicējusi rakstu „Repatriētu padomju pilsoņu tiesības."

Padomju valdība noteikusi, ka visi padomju pilsoņi, kas atgriežas savā dzimtenē, atgūst padomju pavalstniecību un iekļaujami aktīvā darbā, valsts sociālā un politiskā dzīvē.

Padomju Savienībā pastāvošā darba likumdošana, tāpat visas padomju uzņēmumu strādnieku un kalpotāju darba tiesības un privilēģijas attiecas uz repatriētiem padomju pilsoņiem gadījumā, ja tie nodarbināti. Tāda pat politika attiecas uz tiem, kas nodarbināti padomju lauksaimniecībā.

Padomju valdība norādījusi visiem padomju uzņēmumu direktoriem un arī visām padomju ministrijām piedāvāt repatriētiem padomju pilsoņiem darbu saskaņā ar viņu specialitāti. Tiem pilsoņiem, kas kaut kādu iemeslu dēļ nodarbināti citā specialitātē, piedāvājams jauns darbs pēc viņu vēlēšanās — uz uzņēmuma direktora atbildību, ja darbs atrodams tanī pat uzņēmumā, bet uz ministrijas atbildību, ja darbs vajadzīgajā specialitātē nav atrodams tai pašā darba vietā.

Ogļu ministrijas, koku ministrijas vai dzelzs metallurģijas uzņēmumos nodarbinātie var saņemt valdības aizdevumu 15.000 rubļu apmērā (atmaksājamu 15 gados) savu pašu ēku celšanai, un 5000 rubļu aizdevumu (atmaksājamu 5 gados) elementārām vajadzībām.

Personas, kas strādā šķirti no savām ģimenēm, var nogādāt tās uz darba vietu. Pārcelšanās izdevumus maksā uzņēmums.

Visi repatriētie padomju pilsoņi apgādājami ar dzīvokli un kurināmo.

Repatriētie padomju pilsoņi, kas atgriežas no vācu okupācijas cietušos Padomju Savienības apgabalos, var vajadzības gadījumā saņemt bez maksas kokus savu ēku celšanai vai labošanai. Bez tam valdība viņiem šādiem nolūkiem dod 5000 līdz 10.000 rubļu aizdevumu (atmaksājamu atliecīgi 5 līdz gados).

Daudzbērnu mātes no ierašanās brīža PSRS iegūst tiesības uz valdības palīdzību un privilēģijām vispārējā kārtībā.

2. jautājums: Kad padomju Latvijas virsnieks pēdējo reizi bijis mājās?

Atbilde: Es atstāju Latviju kara sākumā. Tad es piedalījos cīņās par Latvijas atbrīvošanu no vācu fašistu iebrucējiem.

3. jautājums: Vai repatrianti var doties uz ikvienu vietu un dzīvot tur kā brīvi ļaudis?

Atbilde: Jā, to viņi var. Jautājums ir atbildēts 1. atbildē.

4. jautājums: Vai ļaudis var brīvi pārvietoties no vienas vietas uz otru?

Atbalde: Kara laikā pārvietošanās nebija iespējama transporta pārslogojuma dēļ, bet kopš 1945. g. jūnija katram atļauts pārvietoties, kurp viņš vēlas.

5. jautājums: Ja ikvienam atļauts brīvi pārvietoties, cik daudz deportēto atgriezušies mājās no Sibirijas?

Atbilde: Jautājumam pašam par sevi ir provokatīvs raksturs, un tam nav nekāda sakara ar padomju pilsoņu repatriāciju. Ir pavisam skaidri redzams, ka vaicātājs nedomā palīdzēt padomju pilsoņu repatriācijā, bet, gluži otrādi, vēlas to kavēt un novirzīt uzmanību no galvenajiem jautājumiem, kas interesē repatriantus.

6. jautājums: Vai ļaudīm, kas deportēti 1940. gadā, atļauts atgriezties uz mājām?

Atbilde: Tas ir tādas pat katēgorijas jautājums kā iepriekšējais.

8. jautājums: Vai iespējams rakstīt uz Baltijas valstīm un saņemt atbildes?

Atbilde: Jā, ir iespējams. Saskaņā ar pēdējām sabiedroto un amerikāņu iestāžu izdotajām instrukcijām iespējams nosūtīt turp vēstules visai korespondencei ASV joslā prastajā veidā. Vēstules abos virzienos pakļautas parastajai cenzūrai.

9. jautājums: Kurp jāiet poļu ukrainim no Galicijas, lai atgrieztos pie savas ģimenes?

Atbilde: Viņam jādodas mājās caur padomju pilsoņu pulcēšanās centru Ansbachā, jo Galicija, kas agrāk piederēja Polijai, tagad pieder Ukrainai un visas Ukrainas zemes tagad apvienotas uz visiem laikiem.

10. jautājums: Vai ikviens, kas dzīvojis PSRS, tagad var atgriezties?

Atbilde: 1. Visiem padomju pilsoņiem, kas dzīvojuši PSRS robežās 1941. gada 21. jūnijā un deportēti vai atstājuši zemi kara dēļ 1941.—1945. gadā, ir visas tiesības kā padomju pilsoņiem atgriezties Padomju Savienībā, jo viņi nav zaudējuši padomju pavalstniecību.

2. Visi pilsoņi, kas atstājuši savas mājas 1941.—1945. gada kara laikā un kuru dzimtene pašreiz ir PSRS tagadējās robežās, var atgriezties savā dzimtenē. Viņus uzskata par padomju pilsoņiem.

3. Visi pilsoņi, kas atstājuši Padomju Savienību pirms 1941. gada 21. jūnija, zaudējuši padomju pavalstniecību, un padomju valdība tos uzskata par emigrantiem. Viņi var atgriezties PSRS un iegūt padomju pavalstniecību ar jebkura padomju konsulāta palīdzību.

11. jautājums: Vai personas, ko kara laikā mobilizējuši vācieši un vēlāk atlaiduši angli-amerikāņi, var atgriezties savā dzimtenē?

Atbilde: Jā, var.

12. jautājums: Ukraiņus, kas pirms kara dzīvoja austrumos no Kerzona līnijas, vācieši nogādāja darbam uz Vāciju, un poļu valdība atteicās tos ņemt atpakaļ. Vai padomju valdība pieņem šādas personas?

Atbilde: Jā. Padomju valdība tās uzskata par padomju pilsoņiem, tām ir visas padomju pavalstniecības tiesības un tiesības doties mājās.

13. jautājums: Vai baltiešus, kas palika Vācijā pēc kara beigām, padomju vadība par šo rīcību sodīs, ja viņi repatriēsies?

Atbilde: Noteikti nē. Pašreiz visa pretrepatriācijas propaganda UNRRAs nometnēs domāta to padomju pilsoņu iebiedēšanai, kas izsaka vēlēšanos repatriēties. Izplatītas baumas par „bargu tiesāšanu, nošaušanu, Sibiriju utt., kam „būs pakļauti" visi repatriējušies padomju pilsoņi.

Šāda veida pasakas un draudus rada kara noziedznieki, kas, baidīdamies no soda par viņu noziegumiem pret savu tautu, neatgriežas dzimtenē un biedē godīgus padomju pilsoņus.

14. jautājums: Vai ļaudis, kas kādreiz balsojuši par brīvām demokratiskām idejām, pēc repatriēšanās tiks vajāti?

Atbilde: Šāds jautājums nav saprotams.

15. jautājums: Vai Padomju Savienība domā atiet no Baltijas territorijām, kas okupētas 1939. gadā?

Atbilde: Jautājums ir acīmredzami pretpadomju rakstura un satur Padomju Savienības un latviešu tautas apmelojumu. Padomju Savienība nekad nav okupējusi Latviju. Padomju karaspēks ieradās Latvijā pēc tam, kad latviešu tauta bija gāzusi veco fašistisko režīmu un bija proklamēta padomju Latvijas republika.

Latvijas tautu pārstāvji nāca pie varas. Jaunā valdība nosūtīja savu delegāciju uz Maskavu, un Padomju Savienības augstākās padomes 1940. gada 5. augusta sanāksmē apmierināja latviešu tautas prasību un Latviju pieņēma PSRS padomju republiku saimē ar tādām pat tiesībām kā pārējām republikām. Visā pasaulē ir zināms, ka 1940. gadā latviešu tauta nāca pie varas.

16. jautājums: Vai Padomju Savienībā pastāv politiska opozīcija?

Atbilde: Nē. Mūsu padomju sabiedrība ir vienota, jo strādnieku un zemnieku savienība, padomju inteliģences atbalstīta, veido mūsu sabiedrības skeletu. Padomju Savienībā — padomju sabiedrību — strādniekus, zemniekus un padomju inteliģenci nešķir dažādas politiskās un kultūrālās intereses, viņiem nav dažādu sociālu pamatuzdevumu.

Šīs divas šķiras un inteliģence nav opozīcijā viena pret otru, kā ārzemju apspiedējās lielvalstis, gluži otrādi, strādnieki, zemnieki un inteliģence ceļ pamatus jaunai komūnistiskai sabiedrībai visciešākā sadraudzībā.

Politiskas vienības radīšana ir lielākais padomju demokratijas sasniegums un visas pasaules politikas attīstības augstākais rezultāts.

17. jautājums: Vai Baltijas valstis pastāv kāda politiska brīvība?

Atbilde: Kāda veida politiska brīvība domāta jautājumā? Jautājums nav skaidrs.

18. jautājums: Vai ļaudis, kas atgriezušies, var palikt vietā, kuru tie izvēlējušies un uz cik ilgu laiku?

Atbilde: Skaties atbildi uz pirmo jautājumu.

19. jautājums: Vai pastāv privātīpašums? Vai tas atļauts?

Atbilde: Jā, pilsētās vienai personai var piederēt 2 hektari un uz laukiem 30 hektaru.

Jautājumi un atbildes

Jauns pasākums daiļamatniecībā

DAIĻAMATNIEKI AICINĀTI SŪTĪT DARBUS MĀKSLAS SALONAM

Latviešu daiļamatnieku ražojumi ar katru dienu gūst plašāku cienītāju saimi. Tādēļ radusies nepieciešamība iekārtot pastāvīgu mākslas salonu, kur vienkopus būs pārdošanai izstādīti dažādās nometnēs ražotie darbi. Latviešu daiļamatnieku savienība, sadarbībā ar Eslingenas kolonijas uzņēmumu daļu, atrisinājusi telpu jautājumu un 15. martā Eslingenā Lidotāju skolā atklās mākslas salonu. Lai daiļamatniecība ievirzītos plānveidīgākā gultnē, savienība aicina visās nometnēs dibināt daiļamatnieku kopas. Tādas jau nodibinātas Eslingenā un Minchenē. Jauniekārtotajai skatei minchenieši jau atsūtījuši koka izstrādājumus un audumus. Eslingenas daiļamatnieki piedalīsies ar izstrādājumiem metallā, ādā, kokā un ar kerāmiku. Rīkotāji aicina daiļamatniekus no visām nometnēm pēc iespējas jau līdz 12. martam piesūtīt savus ražojumus.

Mākslas salons darbosies kā bezpeļņas uzņēmums. Atskaitot 10 proc. pārvaldes izdevumiem, par pārdotiem darbiem visus ienākumus saņems paši daiļamatnieki. Pēc zināma darbības posma daiļamatniekiem sadalīs arī varbūtējo atlikumu no pārvaldei atskaitītām 10 proc.

Saziņā ar latviešu mākslinieku apvienību, daiļamatniecības ražojumus papildinās ar gleznām, grafikām un skulptūrām. Salonā atsevišķs nodaļījums būs arī Eslingenas kolonijas darbnīcās ražotiem praktiskās dzīves priekšmetiem. Paredzēta arī projektu nodaļa, kurā aprēķini un vajadzīgo izejmateriālu aplēse būs visiem izstādītiem priekšmetiem. Salona organizētājs H. Mercs uzsver, ka aprēķini pievienoti, lai normētu ražojumu cenu un pircēji zinātu, cik daudz laika un pūles prasa dažreiz pēc skata vienkārša priekšmeta pagatavošana. Daiļamatnieku darbus pirms izstādīšanas pārdošanai vērtēs speciāla komisija. Līdz šim latviešu daiļamatnieku savienība devusi tiesību izstādīties salonā 30 daiļamatniekiem.

H. M.

Nometņu dzīve

Bij. UNRRAs universitātes Studentu apvienība Minchenē paskaidro, ka universitātes administrācijai vismaz līdz semestra beigām 15. aprīlī atkal ierādītas telpas Vācu muzejā. Lekcijas un semināri turpinās dažādās telpās pilsētā, kuras gādā gan komitejas, gan baznīcu pārvaldes, gan atsevišķi profesori. Īrē telpas gan ēdnīcās, gan kinēmatografos, gan teātru zālēs. Studenti, kas studijas universitātē gribēja turpināt, no UNRRAs apgādes izslēgti. Tāpēc Studentu apvienība lūdz savienību palīdzet saviem tautiešiem. Ziedojumus var nosūtīt tieši bij. UNRRAs universitātes studentu apvienībai — An die Studentenunion der UNNRA Universität München, Deutsches Museum.

Karlsrūes techniskā augstskolā ar 17. februāri pieņem uzņemšanas lūgumus vasaras semestrim. Interesentiem jāiesniedz veidlapa, kas saņemama augstskolas sekretariātā, politiskā aptaujas lapa, dokumenti par izglītību un jāuzrāda DP karte. Vasaras semestra sākums paredzēts 15. aprīlī. DP studentu uzņemšanas lietas kārto Ausländeramt, Hübschstr. 19. Augstskolā 5 fakultātes — dabas un gara zinātņu, architektūras, būvinženieru, mašīnbūvju un ķīmijas. Studentiem iespējams dzīvot privāti un saņemt UNRRAs uzturu DP studentu restorānā.

Dibinās Baltijas tautu sieviešu padomi

Eslingenā 8. un 9. martā no 55 amerikāņu okupācijas joslas latviešu, lietuviešu un igauņu nometnēm pulcēsies pārstāves, lai pieņemtu statūtus jaundibināmai Baltijas tautu sieviešu padomei. Sanāksmē par sieviešu darba jautājumiem referēs lietuviešu pārstāve Dr. M. Žilinskiene, par jaunatnes audzināšanu igauņu pārstāve mag. phil. M. Jirma un A. Pahkla un Baltijas tautu sieviešu sadarbību latviešu pārstāve T. Erdmane.

M.

Ticību rakstīsim savā karogā

Kalpakiešu atceres svinību ievadījumā svētdien 2. martā Eslingenā, Dienvidu baznīcā, dievkalpojumā bija pulcējušies daudzi pulkveža O. Kalpaka līdzgaitnieki un kuplā skaitā Eslingenā dzīvojošie tautieši. Tumši sārtas neļķes un sniegbalti ceriņi altāra telpās simbolizēja to karogu, par kuru 1919. gada marta dienās no Ventas krastiem cīņā gāja kalpakieši. Svētrunā mācītājs E. Rozītis aicināja latviešu trimdiniekus pāri grūtībām pacelt ticības karogu, kurā rakstīti Markus evang. teiktie vārdi: „Tas visu spēj, kas tic." Beigu vārdos un svētīšanā archibīskaps prof. Dr. T. Grīnbergs novēlēja visiem būt stipriem paļāvībā uz Dievu un dedzīgiem mīlestībā uz dzimteni. Dievkalpojumu ar vairākām dziesmām kuplināja dubultkvartets „Tēvija."

Pirmdien, 3. martā, kalpakieši, kas dzīvo Eslingenā, bija pulcējušies gadskārtējā sanāksmē. H. M.

Pirmā tautiešu grupiņa uz Maroku

Franču joslas latviešu pārstāvju sanāksmē 19. un 20. februārī Rotvellā apgabala komitejas priekšsēdis A. Dzirne ziņoja par LCP sesiju Kaselē un apgabala komitejas darbu. — Plaši pārrunājot varbūtējās emigrācijas iespējas, principā pievienojās LCP atzinumam, bet sakarā ar Starpvalstību bēgļu komitejas lielo aktivitāti par izceļošanu uz Dienvidamerikas zemēm un franču kolonijām, nolēma pieprasīt šai komitejai, lai uz imigrācijas zemēm ļautu sūtīt paša DP izraudzītas komisijas, kas iepazītos ar apstākļiem un tikai pēc tam lemtu par izceļošanu. Noskaidrojās arī, ka jau marta beigās darbā no Rāvensburgas uz Moroku izbrauks nieliela latviešu grupa un ka līdzīgas dažādu arodu speciālistu grupas atrodas arī vervēšanas stāvoklī. Atzina, ka iesaistīšanās šādās grupās atstājama katra tautieša paša izvēlei.

Pārrunājot darba un pārskološanās jautājumu, noskaidrojās, ka franču joslā dzīvo ap 1600 darba spējīgu latviešu, no kuriem ap 90% ir jau saistījušies darbā, bet šis darbs ir nepastāvīga rakstura. Nekādi latviešu patstāvīgi uzņēmumi un lielākas darbnīcas nepastāv un arī nav izredžu, ka tādas varētu rasties nākotnē. Apmēram puse franču joslas darba spējīgo tautiešu ir gara darbinieki, kas nekad nav strādājuši fizisku darbu, bet pārskološanās iespēju viņiem nav. Vienīgā iespēja ir mācīties franču valodu, jo šīs valodas pratējiem ir drošas izredzes dabūt darbu militārās pārvaldes dienestā uz ilgāku laiku.

Rajonu komiteju ziņojumi liecināja, ka pārtikas stāvoklis visur grūts. Jo īpaši asi sajūtams gaļas un taukvielu trūkums. Līdz šim vairāku komiteju rajonos visiem DP bija tiesības iepirkt saknes un augļus franču veikalos tāpat kā pašiem frančiem, bet ar okupācijas franku ievešanu par maksāšanas līdzekli, ar 1. februāri šīs iespējas vairs nav. Smagi sajūtams arī ziepju un mazgāšanas līdzekļu trūkums. Daudzos rajonos kurināmā trūkuma dēļ radušies traucējumi skolu un sabiedriskajā dzīvē.

T. S—s

VĒSTULES REDAKCIJAI

Teodors Silis, Rāvensburgā

PAŠTIKSMINĀŠANĀS

Noklausoties sarunās par mūsu laikrkastiem, jāatzīst, ka laikrakstu lasītāji ir pievīlušies, jo gandrīz neviena no paustajām cerībām nav piepildījusies. Laikrakstos līdz šim visvairāk bijis „labu" ziņu un nereti bijis jābrīnās, kādēļ vispār mēs vēl esam svešumā, ja jau mums pasaules politikas vadītājās aprindās tik daudz draugu, kas cieši iestājas par mūsu taisnību. Tāpat avizēs daudz lasīts par mūsu pārstāvju panākumiem armijas un UNRRA's augstākās iestādēs, kur saņemti droši solījumi visdrīzākā laikā uzlabot mūsu stāvokli. Bet cerēto labumu vietā jāpiedzīvo arvien lielāks trūkums un beztiesīgums. Domāju, ka te kļūda tā, ka bieži vien pieklājības žestus un vārdus iztulkojam par saviem panākumiem.

Līdzīgi un tāpat bīstami pašreiz ir slavināšanas uzplūdi. Laikrakstu slejas pilnas ar cittautiešu teiktiem cildinājumu vārdiem par mūsu augsto inteliģenci, spējām, darbīgumu. Sumējumā iznāk, ka mēs esam visspējīgākā un vislabākā tauta pasaulē. Vai arī te nebūs jāpiedzīvo rūgta atmošanās? Tā laikraksti jau pievīla arī bij. karavīrus. Kad tie vēl gūstā lasīja mūsu avīzes, tad likās, ka, brīvībā tiekot, arī viņi varēs iekļauties kopīgajā trimdinieku saimē. Bet reālitātes bija citādas.

Vitauts Kalve

PIEZĪMES PAR RAKSTNIECĪBU

Pasaules rakstniecība un mēs

Mēs lāgiem spriedelējam par to, kādēļ gan mūsu rakstnieku darbi, no kuriem daži šķiet samērā augstas kvalitātes, nav atraduši ceļu uz pasaules rakstniecību. Mums būtu patīkami, kā arī latviešus minētu lauriem vainagoto slavenību vidū, tas jauki kairinātu mūsu pašapziņu. Un tagad mēs redzam, ka tas būtu arī ļoti izdevīgi un derīgi. Mūsu posta dienās mēs jūtam, ka mūs pārāk maz pazīst un ievēro. Pārāk daudz cilvēku pasaulē nemaz nezina, ka mēs vispār kaut kur un kaut kas esam, un tādēļ tik maz palīdzīgu roku un galvu, kas mūs grūtā brīdī atceras. Ja mūsu rakstniekiem izdotos iespiesties t. s. pasaules rakstniecībā, tad reizē kļūtu pazīstama arī viņu dzimtene un tauta. Varbūt tad vienaldzības vietā mēs iegūtu mazliet mīlestības un atbalsta.

Mēs nu esam izbraukši — gan negribētā un visai neērtā — pasaules ceļojumā. Vai tam arī kāda jēga? Pasaule, kurā esam nonākuši, mums sveša un nemīlama. Kaut ko no tās mācīties un gatava padoma veidā paņemt līdzi gan, rādās, nevarēsim. Taču kaut kas mums te būtu, tā sakot, jāapgūst. Šai pasaulei ir daži noslēpumi, kuros tagad varam ieskatīties. Varbūt tad iemācīsimies tai arī sevi parādīt. Un tāda sevis parādīšana ir, starp mums runājot, arvien vairāk vai mazāk izdevīgs veikals.

Ja vispirms jautājam, kas tad īsti ir pasaules rakstniecība, tad tūlīt noprotam, ka tās jēdziens miglains. Mēs par to mēdzam runāt ar mazliet godbijīgu apziņu, parastais veids, kā runā par parādībām, ko skaidri neapjauž. Vientiesīgā cieņa pret neskaidro, zināms, nav īstais ceļš, lai kaut ko apgūtu. Meklēdami nopietnāku priekšstatu par pasaules rakstniecību, pagaidām varētu tīri tehniski definēt to tā: pasaules rakstniecībai pieder tie dzejas darbi, kas tulkoti 4—5 lielajās t. s. pasaules valodās. Vispirms minama angļu, franču, vācu, otrā vietā vēl itaļu un spāņu valoda. Krievu valodas nozīme rakstu izplatīšanā samērā niecīga.

Ja nu aplūkojam tuvāk pasaules rakstniecības darbus, tad vispirms tajos izdalāma viena grupa, — t. s. „skolas autori." Tur sastopam pa lielākai daļai ļoti vecas, retumis arī kādu jaunāku slavenību, sākot ar Homeru, beidzot apm. ar Igo. Tur ietilpst arī grieķu traģiķi, pāris romiešu, Servantess, Dante, Sekspīrs, Gēte un ar lielāku vai mazāku svārstību vēl kāds pusducis citu. Šie autori minēti Eiropas caurmēra vidusskolu programmās. Viņus arvien no jauna tulko visās valodās. Bet tas lasītājs, kas meklē dzīvu dzeju savam priekam, viņus nelasa. Par tiem raksta. Literātūras apcerētāji, publicisti un filozofi sacerē par viņiem savas grāmatas. Jo šie autori pieder kultūras vēsturei vispār. Tie ir parauggabali, virsotnes, ap kuriem vingrinātīes visiem dažādu nozaru iesācējiem, bez pūlēm tajos iegūstama viela visu to profesoru lekcijām, par kurām nekad nevar saprast, kādēļ tās lasa. Tā šos „dižgarus" tulko un iztulko arvien no jauna un var likties, ka tie joprojām dzīvi. Tas, protams, ir tikai šķitums. Tie ir Eiropas senču kulta atribūti. Par dažiem no tiem (Homers, Sekspīrs) nav pat nemaz pierādāms, ka tie dzīvojuši. Paradoksāli tas skan, bet iespējams, ka tie eksistējuši tikai kā — mirušie.

Šim pagātnes ēnām ļoti liela vērtība. Gan tās nav atstājušas mantiniekus, kas pēc Bernes konvencijas varētu pieprasīt honorārus (tie sniegtos miljardos), bet no šīm ēnām gūst pastāvīgus labumus pašas tautas, kam tās sākotnēji piederējušas. Par vāciešiem reizēm gandrīz liekas, ka šī tauta sajuktu gabalos, ja tā nevarētu pieminēt vismaz vienu kopīgu mantojumu — Gēti. Itaļu valodu esot radījis Dante, bet bez Homera senā Grieķija būtu tukša skaņa. Tādēļ tautas nikni un neatlaidīgi cīnās, lai iedabūtu pasaules rakstniecības klasiķos kādu no savējiem. Palaikam tas izdevies tikai tām tautām, kas tālu taustījušas arī ar zobenu. Vienīgi valdītājām tautām izdodas uzspiest pasaulei sava senču kulta ēnas.

Par šiem skolas autoriem, pasaules klasiķiem, mums tātad nav vērts domāt. Ja kāds prasa, kāpēc mums nav sava Dantes, var atbildēt — tāpēc, ka Latvija nebija pasaules baznīcas centrs un no viņas neizstaroja senās visvarenās Romas atmiņas burvība. Mums nav Sekspīra, jo — mums nav arī savu domīniju 4 kontinentos.

Šīs vērtīgās ēnas rodas arī tikai gadu simteņos. Tās ir rūpīgi jāizveido. Dantes Dievišķā komēdija būtu tikai sen aizmirsts Florences trimdinieka garlaicības gaiņāšanas darbs, un vajadzēja simtiem apcerētāju, kas veda Danti sakarā ar Aristotēli, ar Akvinas Tomu, ar Vergiliju, kas iebīdīja viņu lielās vēstures traģēdijas drāmatiskajā cīņā starp gvelfiem un gibelīniem, lai Dante kļūtu par Danti. Šīs ēnas ar gadiem izaug aizvien lielākas, jo katra jauna paaudze tām pieliek kaut ko klāt no sevis, ietulko tajās jaunus sakarus.

Labi, ka pasaules rakstniecības Olimps nav piepildīts tikai ar šiem skolas autoriem. Tur ir arī nepārredzams pulks mazāku, toties dzīvāku ēnu. Kā rodas tās?

Vispirms nepieciešams, lai kāda rakstnieka dažus darbus pārtulko vienā no 4—5 lielajām valodām. Īpaši svarīga pa laikam tā valoda, kam attiecīgā laikmetā ir pasaules rakstniecības starpnieces loma. Vairākus gadsimtus tāda bija franču valoda, bet kopš pag. g. s. otrās puses it īpaši arī vācu valoda. Vācieši bija sevišķi rosīgi tulkotāji. Tuvākajā pagātnē vācieši šo ļoti izdevīgo kultūras starpnieku lomu zaudēja nacionālsociālistu neprātīgās kultūrpolitikas dēļ. Starpniecības valoda pasaules rakstniecībā, cik vār vērot, atkal kļūs franču valoda. Angļu valoda, par spīti savai tālai izplatībai, literāriskajā starpniecības lomā ar franču valodu, šķiet, sacensties nevarēs. Franči šajā sakarā veic ļoti nepieciešamo literātūrisko apcerējumu un apspriešanu ar daudz lielāku rosību un izmaņu nekā angļi, un pēdējie vēl ilgi palausies franču gaumei.

Ar pārtulkošanu starpniecības valodā nepietiek, lai kāds darbs grāmatnīcu putekļu vietā tiktu apzeltīts ar pasaules slavu. Darbam vajadzīga strauja reklāma. Vajadzīgi vairāki veikli publicisti, kas darbu ievada uzmanības centrā, saistot to ar vispārīgām problēmām. Jo labāk, ja šīs problēmas ir tādas, kas rosina arī citas lielās tautas. Un lai tās nezūd, pirms darbs paspējis apcelot citas lielās valodas (tas senāk nozīmēja gadu desmitus, tagad vismaz gadu).

No sacītā arī apmēram skaidrs, kādām jābūt šāda pasaules rakstniecības slavas cienīga darba īpašībām. Vispirms — stilistiskā puse ir mazsvarīga. Pasaules rakstniecības darbi apgrozās tikai tulkojumos. Stilu ik reiz dod tulkotājs. Protams, saraustīts, iekšēji pretrunīgs stils sagādās grūtības katram tulkotājam. Tātad valodai jābūt gludi plūstošai, bet stila dziļums nav vajadzīgs. Daudz lieläka nozīme rūpīgai kompozīcijai, tā tulkojot nepazūd. Taču arī tas nav izšķirīgi. Tagad, piemēram, modē īpaši gari bezveidīgi romāni, vismaz 5 sējumos. Vai vēl jāsaka, ka sacerējuma vēlamais paveids ir romāns? Stāstu krājumi ielet pasaules rakstniecībā daudz vēlāk nekā romāni. Izšķirīgs rakstniecības darba pasaules slavai tātad tikai saturs, darbā iekaisītā problēmātika. Pasaules rakstniekam jāpazīst pasaules ziņkāre un nemiers, to, par ko pasaule domā vai grib domāt, vai — izliekas, ka domā. Ir labi, ja viņam piemīt veikla orientēšanās pasaules dēkainajos raibumos, kaut kas, ko varētu saukt par filozofisku ievirzi, bet, protams, šai filozofijai jābūt paseklai. Liels apvārsņa plašums arvien gudri brāļojas ar seklumu. Dziļumam slava nepielips, tā zeltī arvien virspusi. Un tomēr šis apstāklis ir jāslēpj. Pasaules rakstniekam tādēļ reizēm jābūt dziļdomīgam, tas nozīmē — jāraksta vietumis kaut kas, ko ne viņš pats, ne kāds cits nevar saprast. Un vietām jābārsta uzstājīgi aforismi, kas nekā neizsaka. Šādas vietas pievelk iztulkotājus, apcerētājus. Un par lasītājiem nav jābaidās — tie kautrēsies atzīties savā nesaprašanā un viņu cieņa pret rakstnieku ar to tikai palielināsies.

Tikai skeptiķis spētu rakstīt pasaules slavas vēsturi. Viņa smīns tam neliegtu izsekot slavas putna dīvainajam lidojumam. Cik reizes tas kā vējš nav aizslīdējis pāri patiesam lielumam, lai nosēstos uz pleca nerram un to paceltu par imperātoru! Šo putnu pievilināt un piejaucēt var tikai ar izmaņu un viltu.

Tiesa, ne jau vienmēr pasaules slava ir taisīta. Tā izšķijas no modes untuma, no laimes nejaušības, kas pacēla visvairāk lasīta darba augstumos Krusttēva Toma būdu, kas padarīja par vienu no pasaules rakstniecības pamatdarbiem Robinsonu Krūziņu. — Bet pa laikam ir bijis tā, ka slavā savus varoņus ved lielās tautas, kas vistālāk var tiem rībināt bungas. Tikai skandināvi no mazajām tautām varējuši noteikti iespiesties pasaules rakstniecībā. Tas notika laikā, kad vienkāršo zemnieku un zvejnieku tēlojumi atspirdzināja nemanot izaugušo lielpilsētu vārgulus. Tagad gluži viduvējs norvēģu vai īslandiešu rakstnieks, rakstīdams pēc pasūtinājuma, ieiet pasaules rakstniecībā.

Pasaules rakstniecību tagad „taisa" kā katru citu eksportpreci. Ir pienācis laiks, kad lasītāju tūkstošu vietā stājušies miljoni. Tiem arvien vajag kādu, kas domā viņu vietā un dod lētus un ērtus paraugus viņu jūtu izpausmēm. Tādēļ ik gadus ir jāievada zināms skaits rakstnieku pasaules rakstniecībā. Tagad ir pasaules karš, pasaules saimniecība, pasaules tirgus, pasaules krizes un īsteni tikai tagad pastāv īstā nozīmē arī pasaules rakstniecība.

Ir gods dzīvot ar savu darbu savā tautā un ir neērti ērmoties pasaules tirgus cirkū. Bet, atgriežoties pie tā, ar ko sākām, un atceroties, ka vieta pasaules rakstniecībā ir ienesīga, ienesīga rakstniekam un viņa tautai, mēs varam smīnu pārvērst smaidā un novēlēt, lai arī mūsu rakstnieki pieiet šim jautājumam ar vēsu aplēsumu, izmaņu un neatlaidību, lai viņi neaizmirst, ka te nav runa par mākslas, bet veikala veiklības kāpinājumu un lai iekaro savai tautai cienījamas vietas pasaules rakstniecības Olimpā.

Kas un kur?

Kādam Kemptenes koncertmeistaram nozagtā Stradivarija vijole, kuras vērtība esot ap 70.000 marku, nebojāta atradusies pie kāda policijas jau agrāk meklēta vācieša, kas apgalvo, ka vijoli nopircis par 2500 markām Minchenes melnajā tirgū.

Kara, revolūcijas un miera literātūras izdošanai dibinātā „Huvera bibliotēka" Kalifornijā kopš kara beigām savākusi 18 to materiālu par otro pasaules karu un no Vidusjūras zemēm sagaida vēl 30 to.

Valdemārs Kārkliņš

TUKŠĀS ROKAS

Novele

(2. turpinājums)

Slimnīcas tumšajās istabās iezagās melīgs miers. Koridorā bija tik kluss, ka varēja dzirdēt galda pulksteni tikšam. Bet klusums bija kā plāns ledus, kas sedza lēni tekošu upi. Renates pieradušās ausis tam cauri dzirdēja slepenu, izmisušu dzīvību. Viņa juta sāpes, kas nepazina miera, un bailes, kas platām acīm raudzījās tumsā. Galvu nepaceldama, viņa redzēja drudža nomocītus slimniekus, kas svaidījās karstās gultās, elpodami ātri un sekli. Viņa dzirdēja, kā aprauti un vienmuļi vaidēja divi operētie, kam brūces nedzija un nebeidza strutot, radīdamas skaudras, nemitīgas sāpes. Kaut kur tālu, gaiteņa otrā galā, dobji un bezcerīgi klepoja grūtas plaušu kaites nomāktu bērns. Pa kreisi, vieninieku istabā, šad tad murgos ierunājās mirējs, ko nāve jau vairākas dienas bija aizmirsusi.

Un tad pēkšņi plānais ledus lūza. Melīgā klusuma sasprindzinājums atraisījās spalgā kliedzienā, kas kā ar nazi pārgrieza tumsu. Tas nāca it kā no pazemes, grūti bija noteikt no kuras puses. Bet, kad tas atkārtojās, Renate zināja, ka tas cēlās no kambaŗa zem kāpnēm.

Slimnieces ceturtā palātā elpu aizturējušas piecēlās gultā sēdus. Viņas domāja par to, cik viegli trakā varēja izkļūt no sprosta un ka palātu durvis nebija aizslēgtas. Viņas drebēja bailēs un tumsā sačukstējās.

Visi slimnieki, kas bija iesnaudušies, uztrūkās no miega un klausījās. Viņi minēja, kādas nežēlīgas, neparastas mokas plosīja to cilvēku, kas tur tik svešādā balsī kliedza. Viņiem sirds sarāvās, jūtot, cik tuvu gaŗām tiem staigāja neizdibināmas, neatvairāmas mokas un varbūt nāve.

Renate uzmanīgi pavēra kambaŗa durvis, stipri tās turēdama ar roku un kāju, un sniedza slimniecei trauciņu ar nomierinātāju dzērienu, ko māsa bija atstājusi. Slimniece triecās durvīs un izsita Renatei glāzi no rokas. Tad Renate vairs neriskēja. Viņa aizcirta durvis un cieši tās aizbultēja. Bet viņa brīdi palika ārpusē stāvot un klausoties.

Pārsteigta un apjukusi, Gaņa brīdi klusēja un taustījās rokām apkārt. Tad viņa sāka ciņu. Viņa izmisusi cīnijās ar tumsu, kas viņu darīja aklu, un ar sienām, kas tai liedza kustēties. Viņai likās, ka, visus spēkus saņemot, izdosies neredzamo ienaidnieku atvairīt. Bet tas bija pārāk viltīgs un stiprs. Tas viņai tumšā deva sitienu pēc sitiena pa galvu, krūtīm, muguru un ar neredzamām, asām šķautnēm triecās tai sejā. Stundu cīnījusies, viņa nespēkā pakrita. Elkoņi un ceļi viņai sāpēja, nagi bija atplēsti un pirksti pilni skabargām, galva dūca no sitieniem, ko bija devis neredzamais ienaidnieks, pār seju no pieres sūcās kaut kas mitrs.

Renate dzirdēja trokšņus, kas pavadīja kliedzienus kambarī, un brīžiem viņai metās bailes. Bet tad viņa aptaustīja sāpīgo vietu galvvidū, kur trakā tai bij izplēsusi matus, un ciešāk aizbultēja durvis. Viņa juta klusu gandarījumu: To viņai vajadzēja!

Pēkšņi kambarī atskanēja smags kritiens, un viss apklusa.

Renate pieskrēja pie tālruņa. Viņa zvanīja māsai.

„Māsiņ," viņa sauca, kad māsa Dukāte samiegojusies atbildēja, „jaunā slimniece trako savā būcenī. Viņa kliedz, slimnieki nevar gulēt. Nezinu, ko darīt. Man liekas, viņai vajadzētu uzvilkt trako kreklu —"

Brīdi tālrunis klusēja.

„Pasauciet sanitāru Kļaviņu," māsa beidzot izšķīra. „Lai viņš paliek dežurēt jūsu vietā. Viņš labi prata tikt galā ar slimnieci. Rīt agri aiziešu apskatīties. Ar labunakti!"

Renate uzmeta lakatu un pāri pagalmam aizskrēja uz kalpotāju māju, kur jumtstabā dzīvoja sanitārs Kļaviņš. Pirmos vārdus izdzirdis, viņš uzrāva drēbes un kopējai pa priekšu aizskrēja uz slimnīcu.

Viņš atrāva vaļā kambaŗa durvis.

„Jēzus Marija," viņš teica, paskatījies krēslā aiz durvīm, „Jēzus Marija!"

Gaņa Orbidane gulēja uz grīdas un savādi raustījās. Viņa izskatījās kā nežēlīgā kautiņā cietusi. Kambaris atgādināja postažu.

Kļaviņš slimnieci pacēla un apsēdināja uz matrača.

Sanitāru ieraudzījusi, Gaņa apķērās tam ap kaklu. Viņa raudāja.

„Šīmani, kur tu biji?" viņa šņukstēja un spiedās tam klāt kā lielās bailēs. „Viņas mani gribēja nosist. Viņas nodzēsa uguni un tumsā sita mani no visām pusēm. Šī sarkanmatainā man pārsita galvu." Viņa rādīja uz Renati.

„Viņa melo," Renate iesaucās. „Melo kā suns!"

„Ej labāk mājā gulēt," Kļaviņš klusu nikni teica Renatei.

„Jā, jā, es jau eju," viņa pagriezās uz durvju pusi. „Labu amizieri!"

Kļaviņš atnesa ūdeni un nomazgāja Gaņai seju. Viņš tai apsēja saplosītās rokas. Tad viņš sakārtoja gultas vietu.

„Ej nu gulēt, Gaņa, ir vēls," viņš teica.

„Es tur neiešu," viņa atteica. „Man bailes no trakajām. Viņas mani nositīs."

„Tur neviena nav. Ej droši, Gaņa," Kļaviņš skubināja. „Es tepat būšu."

Viņa turējās tam pie pleciem. „Šīmani, tu nedrīksti mani atstāt vienu," viņa lūdzās. Viņai bija asaras acīs „Nāc pie manis, Šīmani! Es tevi nekur vairs nelaidīšu." Viņa bija vārga, rokas tai nespēkā drebēja.

Kļaviņš paskatījās apkārt. Koridorā neviena nebija, palātās viss bija noklusis. Viņš ieveda slimnieci kambarī un apguldīja uzklātā vietā. Tad viņš pievēra durvis un tumsā apsēdās uz matrača malas. Gaņa abām rokām apķērās viņam ap vidu un ielika galvu tam klēpī.

„Tu esi tik savāds, Šīmani," viņa šņukstēja. „Es zinu, tu mani vairs nemīli."

Kļaviņš juta, kā viņai raudot drebēja pleci. Viņam mute kļuva sausa. Acumirklī viņš nevarēja ne vārda izteikt.

„Atbildi, vai tu mani nemīli?" Gaņa neatlaidās. Viņas balsī iedrebējās izmisums.

„Mīlu, Gaņa," Kļaviņš izteica balsi, kas viņam pašam likās sveša. „Vienmēr esmu tevi mīlējis. Bet es neesmu Šīmanis."

(Turpinājums sekos)

Ed. Patvaldnieks

SUNS

Salst. Vientuļš suns pa ceļa malu skrien.
Šķiet, saimnieka tam nav, ne savu māju;
Tas ievainots un gausāk vienu kāju
Velk citām līdz, kad gurds caur sniegu brien.
Mans solis lēnāks top. Es brīdi stāju.
Pie vientuļa šī mani mirklis sien, —
Kā brāli tuvu jūtu suni vāju:
Jo viņa acīs raugu skumjas tās,
Kas reizē tavas, draugs, un manējās.

Jānim Kalmītem 40 gadu

Diezgan prāvajam mākslinieku, literātu un mūziķu vilnim, kas pēdējā laikā pārveļas no jaunās paaudzes vidējā, 2. martā pievienojās arī gleznotājs Jānis Kalmīte. Vidzemē — Valmieras apriņķī ir viņa tēva mājas. Valmierā viņš apmeklē komercskolu — gluži praktisku iestādi, bet tālākās gaitas, paša balsij klausot, ved uz Mākslas akadēmiju. Jaunība krāšņa un raiba, mēbelētās un nemēbelētās istabās izkaisītas dienas, optimisma, humora, reizēm likstu un smeldzes pārsātinātas, ar ne visai skaidru priekšstatu par rītdienas maizes rieciena biezumu, viss tas, ko tik labi pazīst daudzi mūzu rokās savu mūžu nodevušie, mirkļi, kuŗus dažbrīd gribējies nolādēt, bet vēlāk tik patīkami atcerēties! Un atcerēties Kalmīte prot. Viņš ir liels stāstītājs. Mazie bohēmiskās dzīves notikumi viņa mutē, draugu pulkā stāstot, iegūst brīnumainu plastiku un drastiku. Kas par to, ja tur reizēm pavīd arī kaut kas rada Minchauzena fantazijas pārbagātībai. Literāti, kuŗu pulciņā pēdējos gados bieži bija dzejnieks Vilis Cedriņš (arī valmierietis) un šo rindiņu autors, dažkārt ar aizrautībā pavērtām mutēm, aizmirstot novākt pirmā smējiena atstāto smaidu, klausījās stundām, kā Kalmīte ar apskaužamu rotaļību „pārvar vielu."

Liels strīdnieks Kalmīte ir arī mākslas jautājumos. Latviešu māksla, latviešu zeme un daba ir lietas, par kuŗām viņš allaž gatavs šķēpus krustot. Un nebija jau tikai runāšana vien. Kalmīte gleznoja, gleznoja daudz, ja vēl ievēro, ka viņš, kā dažs labs amata brālis, pelnīja savu dienišķo maizi, par zīmēšanas skolotāju strādādams. Bet pēc vasaras brīvlaika, ko pavadīja tēva mājās, viņš atgriezās Rīgā, saulē nobrūnējis, ar pārdesmit skicēm krājumā. Teicās arī sienu plāvis un citus dižus darbus darījis, kas bija grūti pārbaudāms, bet audeklu un zīmējumu klāsts allaž bija prāvs. Ko Kalmīte gleznoja? Galvenā kārtā ainavnieks būdams, viņš nenonicināja neviena dzimtās zemes stūrīša, kam varēja uzmest acis. Pussagruvušas pirtiņas, kāds sūnām noaudzis šķūnītis plavā, visas pasaules aizmirsts puķu dārziņš, dīķis vai atteka, vienkāršs grāvis, rudzu statiņš — visam tam mākslinieks pārlēja pāri dzīvīgo saules gaismu tās neizsmeļamā dažādībā — no lēkta līdz rietam, notvēra raksturīgos vaibstus un piešķīra ar savu plašo temperamentīgās otas sviedienu kādu īpatu reālistiski romantisku iekrāsu un ritmu, tā kā, tādu gleznu uzskatot, uzreiz varēja iesaukties: tas ir Kalmīte! Sava rokraksta izveidošanā tieši pēdējos gados mākslinieks bija raženi gājis uz priekšu, vai nu tas katram patika vai nepatika — cits jautājums, bet viņš bija izveidojies par mākslinieku ar savu pasaules uzskatu un skatījumu. Saldenības viņa otai nebija, viņš negāja „vieglo ceļu." Bet tam, kas bija iemīlējis mūsu dzimtenes dabas mīļo, briedīgo savvaļību un gadskārtu mijīgo poēziju, Kalmīte allaž varēja kaut ko pateikt. Viens no iemīļotākiem viņa tematiem bija Gauja, upe ar lielisku ainavu dažādību, untumaina un patvaļīga. Tās skrejošie ūdeņi, krāšņie vēri, rāmā pēcpusdienā dzirdināšanai atdzītais, savos greizos attēlos spoguļojošais ganāmpulks — ainas, kas tuvas katra gaujmalieša sirdij, bieži rada savu atveidu Kalmītes ēļļas gleznās.

Diemžēl, neviena no tām nepārceļoja dzimtenes robežu. Rīgā palika darbnīca, liels gleznu klāsts, daudzi aizsākti un iecerēti darbi, pat darba rīki. Zaudēts tik bezgala daudz, sevišķi gleznotājam, kas tā bija saaudzis ar dzimto zemi. Bet raženais četrdesmitgadnieks, protams, nepalika dīkā. Vurcachā, franču joslā dzīvodams, sākumā ar krāsu trūkumu cīnīdamies, viņš pārgāja uz pasteļu tehniku. Pag. rudenī sarīkoja savu izstādi, no kuŗas dažs labs darbs aizceļoja līdz cittautiešiem — mākslas sapratējiem, piedalījies arī citās latviešu mākslinieku izstādēs.

Pazīstot mākslinieka vitālitāti un neatlaidību, varam paregot, ka, 40 gadu slieksni kā nepielūdzamu nenovēršamību varbūt ar mazliet rezignācijas pārkāpjot, viņa darbs būs tāda pati augšupeja kā līdz šim un ka tanī viņš radīs mierinājumu, kāds daudziem, daudziem mūsu vidū patlaban ir tik ļoti nepieciešams. Uz to — draudzīgs rokas spiediens!

Knuts Lesiņš

Chronika

Rakstnieks Valdemārs Kārkliņš sakārtojis noveļu krājumu „Koka karote," kas tuvākā laikā iznāks Grāmatu drauga apgādā. Nesen rakstnieks pabeidzis arī trīs cēlienu komēdiju „Sarkanvīns."

Pareizticīgo lūgšanas — dziesmu grāmatu izdevis prāvests V. Šķiliņš. Cena kopā ar baznīcas kalendāru 4 markas. Invalidiem un kritušo ģimenēm par brīvu. Pieprasīt apgādam Gaisma, Latvian Camp Seedorf, Zeven (23).

J. Stāla un biedru apgāds Heidelbergā izdevis J. Raiņa sērdienu dziesmu Daugava ar S. Vidberga vāka zīmējumu un viņetēm.

JAUNAS SOLO DZIESMAS

1946. gada beigas sagādāja patīkamu pārsteigumu arī mūsu mūzikas draugiem. Franku novada latviešu dziesmu dienu rīcības komitejas izdevumā iespiestas Ādolfa Ābeles Maza dziesma un Jēkaba Poruka Lapas lido, abas soprānam un klavierēm. Izdevums glīts, uz laba papīra un diezgan skaidrā, tikai pasīkā rakstā, pat ar titullapas rotājumu. Ja šim izdevumam gadījuma izcelšanās, tad regulāru sniegumu sola Vestfāles Hallē Līča un Kupča apgāds, Kultūras fonda uzdevumā izdodams veselas 7 dziesmas solo balsij un klavierēm: Ādolfa Ābeles Lāses, Aizvestais, Bērna lūgšana un Atminu dārzs (igauņu tautas meldija), tālāk Jāņa Mediņa — Bij toreiz nakts, Nebēdība un Alberta Jēruma — Pa putnu ceļu. Halles izdevums tehniski bez vainām, kaut izmantota nevarasta foto gaismojuma technika.

Bagātākais sniegums vecākajam no autoriem — Ābelem, kura dziesmu vidū izcila vieta Lāsēm. To tonālā valoda, melodiski - metriskais veidojums un formālā izteiksme, šķiet, citādi vairs nav pasakāma. Varbūt tāda iztēle varētu būt pamatā tam, kas mūsu nacionālajā mūzikā bieži minēts, bet vēl šodien neuzminēts. Katrā ziņā te nejūtam nekādu nesaskaņu latviskās dzejas un mūzikas starpā, kas tik bieži dzirdama, klausoties vienu otru populāru latviešu solo dziesmu ar patriotiskiem vārdiem (čigāniskās Sāpes un cerības, maršs — polonēze, Karogs etc). — Pasvītrotā drūmumā sākumā veidota otrā Ābeles dziesma ar Skalbes vārdiem Aizvestais. Pēršoti mēļais chromatismu slīdējums ar „laipno skatu" nobeigumā liek pie tās apstāties un apbrīnot abu, ir dzejas, ir mūzikas autora ģēnialā vienkāršībā sacīto valodu vēl un vēl. Nepretencioza, „lieliem bērniem" mīļa būs idiliski liriskā Bērna lūgšana. Improvizētāka Mazā dziesma. Tās brīvākā valoda un orķestrāli blīvais instrumentālais pavadījums dažam klausītājam un atskaņotājam šķitīs paciets rieksts. Vienkāršā kontrapunktiskā apdarē ietverta igauņu tautas dziesma, tā atgādina autora meistarīgos sabalsojumus koriem. Atminu dārzs varētu pretendēt arī izpildījumam a capella.

Skaņradis, kuru dzimtenē vairāk pazinām viņa simfoniskajos darbos, ar nūle izdotajām dziesmām ielicis smagu riekšavu arī mūsu solo dziesmu pūrā, kurā pēc Vītola un Zālīša izcilāki sniegumi nāca tik reti.

Jānis Mediņš, kura vārds un dziesma jau kļuvuši sinonīmi, ari Hallē izdotajās dziesmās turpina pasākto stilu. Ja Ābeles darbā inspirācijai blakus jaušam arī smaga darba rūpi, tad Mediņa mūza plūdusi, tā sakot, pati no sevis. Inspirētājs elements tai tad aizvien ir vairāk vai mazāk laimīgi izvēlēts teksts. Kādreiz tā dzejiskā dzirksts var būt arī vēsāka nekā mūzikālā noskaņa. Pēdējo gribētos sacīt arī par Jēkabsona dzejoli Bij toreiz nakts, kura mūzika atgādina romanci. Mediņa akordu tercu attiecības sauc atmiņā kādu senu cittautiešu apceri par Malvīnes Grīnbergas latviešu dziesmu koncertiem ārzemēs, kurā bija aprādīts uz šādām latviešu nacionālai mūzikai īpatnējām tonālajām attiecībām. Netieša parallēle ar Mediņa valodu, kaut arī stila nacionālismu nenosaka tikai akordu secības. — Bezbēdīgajai Nebēdībai no sākuma līdz galam jauks, lokāns vijums, tā ātri patiks katram Mediņa dziesmu draugam.

Vientulīgais skaņradis Poruks rakstījis reti un nekad lēti. Arī Lapas lido nav ne lēti dziedama, ne klausāma. Tā būs sveša tiem, kas mīl skalumu, neapmierināts kļūs arī pasūtināmās mūzikas draugs. Smalka niansēta izteiksme, īpata, taču nemeklēta valoda ir šīs mazās rudenī krītošās lapas savdabīgais skaistums.

Mūsu visjaunākā skaņraža Alberta Jēruma dziesma izdoto vidū ir problēmatiskākā. Autors runā progresīvāku valodu kā citi, kaut arī viņa mūziku par modernu saukt nevaram, jo tajā atrodami visi vecie labās vecās mūzikas balsti: akords (gan tālāks no parastā trijskaņa), kadenca un ar to izraisītais dinamisms, tāpat tematiskā un formālā apdare. Tā arī pārliecina, īpaši instrumentālā iecerē. Taču vokālajai līnijai ir arī savi žogi, kuŗus, dlezin, vai kādreiz izdosies pārkāpt, jo cilvēka balss aparāts šodien ir tikpat ierobežots kā Monteverdī laikos. Otrām kārtām, tam ir savs īpatns tembrs, kuŗa mirdzums atklājas daudz kur, bet ne katrā rakstā, ko spēj saklausīt auss vai sirds. Arī Pa putnu ceļu šādā ziņā ir diskutējams, kaut citādi mūzikāli bagāts darbs ar savdabīgu nonakordā un aizturās balstītu harmonisku un brīvi veidotu motīvu izstrādājumu.

Kaut jaunās dziesmas apzinātu un dziedātu mūsu dziedoņi, kuŗu programmas jau sen gaida jauku vērienīgu rediģējumu! Lūgums jaukos izdevumus nepavairot tālāk pašiem māiās, pirmkārt, tīri juridisku iemeslu, otrkārt, tiešām lētās maksas dēļ (ā RM 4.—).

Valentīns Bērzkalns

Bavārija un bavārieši

SVEŠA ZEME NELŪGTA CIEMIŅA SKATĪJUMĀ

Stāsta, ka mēs esot jau seni pazinas, jo no Švābijas priekš 750 gadiem uz Baltiju devies Livonijas ordenis, kas mūsu sentēviem ar zobenu nesa krustu. Un te nu mēs atkal satiekamies! Latvietis ir DP, bet bavārietis kungs savā zemē. Bavārietis tādēļ ir neiecietīgs pret katru svešinieku. Vienīgi sirmi večuki aiz paraduma ar savu „Grüss Gott!" vēl laipni sveicina pat nepazīstamu pretimnācēju. Ak, vecie laiki! Toreiz ārzemnieks te bija lielā cieņā, jo ar biezu naudas maku un lepnu auto atbrauca Bavārijā, lai atpūstos klusā viesnīciņā „Alpu roze" vai „Pie zilās pīles," piekalnu strautos priecātos par foreļu bagātību un kalnos meklētu cēlbaltīti.

Bavārijas laukos ļaudis no karlem nezina tikpat kā nekā, bet daudz runā par postu, ko karļi viņiem nodarījuši. Viņi ir nelaimīgi, jo restorānā vairs katru dienu nevar ēst „Würstle" un piedzert stipro alu. Tas ir briesmīgi!

Galu galā bavārieši tomēr jūt, ka viņiem šodien klājas labāk nekā daudziem citiem. Un ja tas tā ir, tad tādēļ, ka še visur ir krusti ar uzrakstu „Dievs, svētī mūsu laukus!" Ik ciemā ir baznīciņa un baznīckungs, vismaz ārēji, lielā cieņā: viņš var ēst zoss spārnu un torti. Ārēji! Daudz lietu notiek tikai ārēji — arī iešana baznīcā, kaut dažkārt pat 3 reizes dienā. Jo baznīca bavārietim ir arī saiešanas vieta, lai jauni cilvēki satiktu viens otru, lai parādītu jaunu tērpu un cepuri. Ja vienai meitenei jauna cepure, tad arī otra cenšas iegūt tādu pašu, un ātri vien visām ciema sievietēm ir, piemēram, melnas cepures ar violētām lentām. Ar drānām gan šobrīd arī bavārietēm jābūt taupīgām. To netrūka vienīgi toreiz, kad 1945. g. pavasarī Bavārijā ieradās amerikāņi: virs katras mājas tad plīvoja balts karogs! Pēc baznīcas seko gājiens uz restorānu. Tur gaida kauss alus un kāršu partija.

Vienmēr praktiskais bavārietis tomēr ir arī romantiķis. Šķiet, tas mantojums no veciem laikiem, kad dejas, dziesmas un košie tērpi sagādāja slavu; šī slava tiem pasaulē vēl šodien. Neizskatās slikti: spilgti zaļa platmale, greznota ar slotiņā saliktām spalvām, kas izrautas no brieža muguras, tad vēl maza putna spalviņa, dažādas slēpotāju nozīmes, visādi bumbuļīši un katrā ziņā arī nekur neiztrūkstošā cēlbaltīte, kas apdziedāta, apbrīnota, kalnos daudz meklēta, bet reti atrasta. Un tad īsās briežādas bikses! Divas lietas bavārietis tīra vismazāk — garo, līko pīpi un šīs ādas bikses.

Kalni neiespaido tikai lejasbavāriešu, bet visas Bavārijas dzīvi. Taču bavārietis lepns par kalniem. Tas nekas, ka tie tik nežēlīgi groza vējus un sūta lietu. Kalniem ir savas pavēles un tām paklausa. Dzīves īstenība bieži jaucas ar mānticību. Kā gan citādi izskaidrot tā švabu saimnieka rīcību, kas devās pie amerikāņu komandanta, lai apsūdzētu dažus latviešus, ka govis aprāvušas pienu, jo svešinieki lopiņus apbūrušī. Lai vasarā zibens un pērkons sauc dzētu ēkas, tad par 1 marku jāiegādājas apsvētīts kociņš, kas paglābj mājas no negaisa briesmām.

Daudzkārt vienā pasaulē saplūst šķietami nesavienojamas lietas. Nav, piemēram, nekas neparasts, ja priekš 1000 gadiem dibinātā Marktoberdorfas sieviešu klostera iemītniece savā mūkenes melnajā tērpā vada motocikletu. Ja jau šodien Vatikānā ir sava futbola vienība, kāpēc gan tad bavāriešu mūkene nevar braukt ar motocikletu? Neizskatās taču arī nemaz divaini, ja Lauingenas pilsētiņā pie Donavas pašā centrā — rātsnamā virs dūmeņa ir lepna ligzda stārķim.

Šķiet, ka par vienoto Vāciju vismazāk bēdu šodien tieši bavārietim. Iztikas galu galā pietiekami. Nav vēl jādomā, ka būtu jāskaras pie riebīgajiem vēžiem vai arī ienīstā rūgušpiena, kas mums šķiet lieli gārdumi. Visa ir diezgan, lai veidotu savrupu dzīvi un priecātos par Bavārijas baltzilo karogu. Savu kādreizējo ķēniņu vecās pilis un to greznību tāpēc bavārietis vēl tagad apbrīno ar cieņu un lepnumu. Raksturīgi, ka no visiem bijušiem ķēniņiem tautā vispopulārākais ir Ludvikis 2., kas valdīja no 1864.—1875. g. Vēsturnieki viņu sauc par „romantiķi Bavārijas tronī," bet citi domā, ka valdnieks bijis mazliet „kerts." Ap Ludviķa pilīm ziedēja milzīgi rožu dārzi, dzīve norisinājās tikai naktī, bet dienā karalis gulēja. Izgreznoti gulbji mēness naktīs kalnu ezeros vilka ziedlem piebērto valdnieka laivu. Kādu nakti ķēniņš no šāda brauciena neatgriezās. Domā, ka viņš noslīcinājies.

Cauri raibajai ikdienas plūsmai tomēr nav noslēpjamas arī rūpes. Lēni un domīgi soļodams blakus mēslu vezumam, kuru kā negribēdami draudzīgi velk vērsis un zirgs, bavārietis sapņo par senajiem valdniekiem, priecājas par skaisto zemi, bet tomēr bažīgi domā par savu un Bavārijas rītdienu.

Arn. Šmits

Jauns dzejnieks

Artūrs Kaugars, kas ar saviem dzejoļiem atklātībā sāka parādīties pēdējos gados, V. Štāla apgādā Kemptenē izdevis pirmo krājumu „Mūžīgais ritums". Veids, kādā viņš mēģina uzminēt redzamo un neredzamo lietu noslēpumus un bijīgi uzklausīt to čukstus, liecina par talantu, kam reiz varbūt būs lemts visu skatīt gaišā redzīgumā. Katrā ziņā iedvesma un dziņa meklēt visās pārveidībās mūžīgā un paliekošā pēdas norāda, ka viņš ir uz patiesā ceļa, kas ved uz dzeju kā visu lietu sintezi. Pasauli Kaugars aplūko un mēro, meklēdams kodolu un vērīgi klausīdamies kā dabas valodā, tā savu senču soļos, sekodams pavēlei, ko tie likuši viņa asinīs.

Pirmā grāmata, paldies Dievam, norāda arī, ka autors nav vairījies šķīstīšanas uguņu un bijis diezgan stingrs pret saviem pirmajiem rakstiem. Tanīs ir vārsmas, kas patiesi pārliecina ir ar pārdzīvojuma spēku, ir technisko varēšanu. Tām netrūkst arī sava skanīguma un gleznainības Lūk, šīs dzejas daži paraugi: „Vēl dzīvoju", „Atraisīšanās" (51. lpp.) „Dvēseles ceļojums" (58.), „Elēģija" (76.). Pēdējā kāpinājums panākts efektīgi izmantojot tikai divi krāsas Dzejnieks mācējis ierobežoties, būt lakonisks, arvien iegaumēdams galveno. Gaumīgi lietoti stila līdzekļi.

Teiku ciklā pavīd rotaļīgums, ornamentēšanas prieks, bet arī zināma radniecība ar Ēriku Ādamsonu. To atgādina arī „Vecā zvejnieka pēdējais marts," kas liek atcerēties Ādamsona „Vectēva nāvi." Taču radniecība liekas vairāk nejauša Tādi dzejoļi kā „Seno audžu pēdas," „Pēdējā svētdiena Rīgā", „Karavīra aizbraukšana" un citi rāda īpatnību. kas ir skaidra un nenoliedzama. Ir arī vietas ar atblāzmu no Jāņa Medeņa franču balādēm (sevišķi „Dzīres" 24. lpp.), pārņemta atskaņu sistēma, citur Cedriņa un Strēlertes pēdas, gadās līdz galam neizdomātas un neizjustas metaforas uc., piem., izsaiņot ogās, svešuma piebira acis, piebriest sāpēs, bet tās ir lietas, no kurām redzīgs talants iespēs šķīstīties.

Arī formāli Kaugara dzeja uzrāda jau tīkamu dažādību. Nedominē, kā parasti iesācēju darbos, jambs, nedz arī kvartas. Ir daudz oktāvu un kvintu, arī septīmas un sekstas, pantmērā trochajs mainās ar jambu, daktili un anapaistu.

Nelāgā mode ilustrēt lirisku dzeju redzama arī šai krājumā, tikai šoreiz tā vismaz nerunā pretī dzejas garam, bet kaut cik saskan ar to. Rotājumu autors — Atis Stenders.

E. Raistera

Bilžu un pastmarku prieks

Valodniekiem noteikti būs iebildumi par vārdu „bilde". Neko darīt, ja vārds bilde nav patīkams, toties pati bilde vai bildes patīk ikvienam. Visvairāk uz bildēm tomēr jaunatne, vai, īstenībā, bērni. Kaut gan nav statistikas, cik asaru izliets par krāsaino zīmuļu neizsakāmi ātro nodilšanu un pazušanu vai ūdenskrāsu milzīgajām triepšanas spējām, tomēr ir zināms, ka agrāk iemīļotajām parastajām bildēm tagad radusies atvietotāja — pastmarka. Cik valdzinoša ir pastmarku pasaule! Vācija? Kas ir Vācija un tās pastmarkas, ja rokā dzimtenes marka ar skaistu celtņu un ģērboņu attēliem? Un svešās zemes ar tīģeriem, palmām, izgudrotājiem un karalienēm! Pastmarkas ir modernās pasakas. Vai tādēļ vien nav vērts meklēt, atrast un krāt.

Ne difterija, ne masalas, ne gaļais klepus nespēj tik ātri izplatīt savus baciļus kā pastmarku krājēju „bilžu drudzis." Pirmie saslimšana zīmi, tad meitenes, un tagad jau pastmarka pievārējusi arī pieaugušos. Man kabatā vēstule, kas nākusi no tālas Vācijas malas. „Mīļais draugs — tajā rakstīts — Tevi traucē tavs draugs — — redzi, es krāju pastmarkas. Vienalga kādas. Tev pienāk vēstules. Ak, sūti man visas markas!..." Es nopūšos un jūtu, ka esmu netiešs pastmarku drudža upuris.

Ārsti un psīchologi vēl nav konstatējuši šī drudža baciļa rašanos, bet skaidrs, ka drudzis veļas līdzīgi lavīnai. Pie tam no Vācijas ziemeļiem, dienvidiem, rītiem un vakariem — uz priekšu un atpakaļ.

Vai pamatā ir „bilžu prieks"? Ja tā, tad var gadīties tāpat kā „mākslas cienītājiem," kas mūzejā jūtas ērti tad, ja citi viņus vēro un saka — lūk, inteligents cilvēks. Pastmarku krājēji atmodīsies no sava „drudža", kad to izslimos. Jaunatne būs pirmā. Pieaugušie lēnāk saslimst un lēnāk izveseļosies. Bet tikpat liela varbūtība, ka daži šīsdienas marku krājēji ieies vēsturē — kā „trimdas filatelistu karaļi."

M. Metums

PANDORAS ŠĶIRSTINŠ

NEVALODNIEKA PIEZĪMES

Nesen kādā laikrakstā izlasīju šādu teikumu: „Sagatavotāja komisija tādēļ nākusi klajā ar aicinājumu citām valstīm ņemt dalību IRO." Cik jauki! — es domāju — arī mūsu žurnālisti ievēro valodnieku aizrādījumus, ka nedrīkst darināt divdabjus no pārejošiem verbiem ar galotni oš. Bet teikuma beigas mani noskumdināja: ņemt dalību — teilnehmen. Cik vienkārši būtu teikt — piedalīties. Bet es saprotu nabaga rakstītāja stāvokli. Viņš ir tā iebiedēts, ka redz tikai „ošus"!

Pilnu cieņu mūsu valodniekiem! Šīs piezīmes nav uzbrukums, nav zobošanās. Mūsu valodnieki ar prof. Endzelīnu priekšgalā veikuši milzīgu un svētīgu darbu, izsekojot mūsu valodas attīstībai, pārmaiņām, īpatībām, nodibinot zinātnisku pamatojumu formu atvasinājumiem. Ar atzīstamu modrību viņi stāv sardzē par valodas tīrību. Bet, urbinoties mūsu valodas pamatos, rakņājoties slāņos un uzslāņojumos, viņi uzrok ne tikvien zeltu un citus cēlmetallus. Reizēm viņiem pagadās uzdurties kādam apsūbējušam šķirstiņam, kas — līdzīgi Pandoras šķirstiņam, — vaļā patasits, izlaiž ārā visas pasaules nelaimes! Jeb viņi, līdzīgi ķīmiķiem, uzrod tādu vārdu skaldīšanas metodi, kas draud saspridzināt visu mūsu valodu!

Viens no šiem nelabiem gariem, ar kuŗu vairs netiekam galā, ir atklājums, ka latvju dainās nekur nav sastopams no pārejošiem verbiem darināts divdabis ar galotni oš. Par pasakām to nevar teikt! Bet, tiesa, pasakās valoda nav saglabājusies tik tīra kā dainās.

Šis atklājums mūs padarījis nelaimīgus. Šī nelaime velkas jau dažus gadus un nemaz nekļūst vieglāka. Mēs jūtamies kā cilvēs, kam zobārsts ielicis zelta zobu, teikdams: „Paciešaities, sākumā jutīsities mazliet neērti, bet zobs ir labs un — gan jau ievalkāsies!" Bet tas neievalkājas. Mēs sakām: „Ņemiet to zobu ārā, es labāk iztikšu bešā!"

Iedomāsimies žurnālista stāvokli, kas gribējis uzrakstīt gluži vienkāršu teikumu: „Interesantā priekšlasījumā referents iepazīstināja klātesošos ar emigrācijas jautājumu." Viņš uzraksta un sāk domāt. Interesants — nodilis svešvārds! Latviešiem ir vārds saistošs. Bet — saistīt ir pārejošs verbs. Būtu jāsaka — saistītājā priekšlasījumā. Nē — tas ir tīrais šausmonis! Tam vairs nav nekāda sakara ar interesanto, tur samežģās ir mēle, ir acis. Paga — saistīgs priekšlasījums! Bet vai tas ir tas pats? Saistīga līme — tur tas būtu vietā. Pie velna — līme taču nāk no vācu valodas — Leim! Klīsteris, saistīkla? Saistīga saistīkla! Tad viņam ienāk prātā, ka priekšlasījums taču ir tulkojums no vācu Vorlesung. Un ja jau priekšlasījums, tad kādēļ neteikt referenta vietā priekšlasītājs? „Saistītājā priekšlasījumā priekšlasītājs . . ." Nē, tur nekas neiznāk! Varbūt saistošu aizstāt ar pievilcīgu? Pievilcīgs — skan labi, diemžēl — anziehend, atkal tulkojums. Tad — klātesošie — kāds absurds! Klātneesošos taču ne ar ko nevar iepazīstināt . . . Skaidri, ka tikai klātesošos, vienkāršāk — klātnieki, klausītāji. Bet kā tad būtu pretstats? — neklātnieki, neklausītāji, promnieki, nostnieki? Emigrācija — kāpēc emigrācija? — izceļošana! Tomēr — izceļošana nav emigrācija. Latvieši kādreiz, zemes tīkodami, izceļoja uz Krievijas dienvidiem, tā nebija emigrācija. Un kāpēc — iepazīstināja? Aizdomīgs vārds — vāciski „bekanntmachen", krieviski — „poznakomik". Kāpēc emigrācijas vai izceļošanas „jautājums"? Frage, Voprос, Question! Dievin mīļais, kā tad senlatvieši būtu to lietu izteikuši? Dainās nav nekā par „izceļošanas jautājumu." „Jautājumu" tur vispār nesastopam, tikai: „Pajautāju māmiņai . . .". Bet arī māmiņa nezinātu, ko šai jautājumā lai dara!

Izmisumā cilvēks, kas gribējis uzrakstīt minēto teikumu, nāk pie slēdziena — ne atziņas, nē — viņš arī nenāk, jo kā var nākt pie atziņas? — viņš vienkārši atzīst, ka neprot latviski. Viņš atmet rakstīšanai ar roku — kāds absurds: kā var rakstīšanai atmest ar roku! Viņš vienkārši pārtrauc rakstīšanu, viņš neraksta vairs — ne- un ne! Viņš ieguļas gultā un paķer Skalbes pasakas. Brīnums — tāda kā latviešu valoda! Viss skaidri, tīri un skaisti. Bet, lūk: „Kad tas, dienām skrējis pa mežiem, nometa smagos medību zābakus — nosalis vai slims, — krāsnkuris aizkūra sveķainas priežu šķilas, un karalis izveseļojās dziedinošā sveķu smaržā." Dziedinošā sveķu smaržā . . . Raugi, būtu taču jāsaka „dziedinātājā sveķu smaržā."

Bet — atzīsimies, ka ar šo „dziedinātāju smaržu vai spēku" valoda kļuvusi slima. Tā nav kļuvusi ne dailskanīgāka, ne parocīgāka. Divdabji ar galotni — tājs, — tāja lielāko tiesu mēdz būt par vienu zilbi garāki nekā „oš". Tie līdzinās naudas makam, kas gan ir vērtīgs, bet kuŗa dēļ mums jāpāršuj visas svārku kabatas.

Apstiprinātāja atbilde — sešas zilbes vienā divdabī! Cilvēks, kas šo atbildi devis, teicis vienkārši: „Jā, tā lieta iet." Bet lai šo viņa darbību naskaidrotu, vajadzīgas sešas zilbes. Tiesa, apstiprinoša atbilde arī nav nekāds dailskanības paraugs, taču — par vienu zilbi īsāka. Mēs gribētu teikt „piekrītoša atbilde", bet „piekrist" nav labs vārds pec filologu atzinuma, jāsaka „pievienoties", bet vai tas tad nenāk no krievu „prisojeģiniksā k mneņiju"? Un kā tad nu būtu — „pievieniga atbilde"?

Valodas dailskanīgumam „ošu" izskaušana nekā nedod. Otrkārt, „tāji" vienmēr jaucas mūsu priekšstatā ar substantīviem, paiet laicīņš, kamēr izgudrojam, kādā nozīmē vārds lietāts, bet dažkārt pārpratums nemaz nav noskaidrojams. „Dziedoši putni" un „dziedātāji putni" ir pavisam atšķirīgi jēdzieni, kur mums nepalīdzēs arī „dziedīgi putni". Gan — filologi it kā piekāpušies un saka, ka gadījumos, kad varētu rasties pārpratumi, izņēmumi pielaižami. Manuprāt, vienu formu vai nu drīkst lietāt — vai nedrīkst. Nav pielaižams tāds stāvoklis, kad rakstnieks pazagšus atstāj kādu „ošu", jo pēc viņa domām tas būtu nepieciešms, bet korrektors — ja gadās filologs — tomēr domā citādi un galotni pārlabo. Ja nepārlabo, kritiķis (varbūt atkal filologs) recenzijas beigās piezīmē: nepareizi darināti divdabji ar galotni oš. Tā nu gluži nav, ka rakstnieki būtu ābecnieki, kas tās lietas nezinātu. Nē, dažu bezmiega stundu viņi palaiduši to „ošu" dēļ. Bet tā lieta vienkārši „neiet". Ir tiesa, ka dažos gadījumos „oš" neskan labi un viegli aizstājams ar „tājs" vai „igs". Uz šiem gadījumiem vērst mūsu vērību būtu valodas tīrības sargu uzdevums.

Valoda ir dzīva, tā vēl joprojām veidojas. Mūsu visu velēšanās būtu, lai tās veidošanos noteiktu parocīgums un dailums. Kur šie divi principi nonāktu pretrunā, tur dažkārt gribētos dot dailumam priekšroku. Bet šai gadījumā tas tā nava. Ir runa tikai par „pareizumu", atsaucoties uz tautas dziesmām. Bet tautas diesmās ir arī tādas brīvības un patvarības gan ritma, gan tā paša dailuma un parocīguma dēļ, kādas mēs nemaz neuzdrīkstamies atļauties. Jaunlaiku valodās vispār ir tieksme uz īsākām formām, arī latviešu valodā daudzi patskaņi saīsinājušies vai pat pilnīgi izzuduši. Mēs nedomājam tos atjaunot. Liekas, arī „ošī" no pārejošiem darbības vārdiem būs ieradušies mūsu valodā parocīguma dēļ, neko nekaitējot labskanībai vai — katrā ziņā mazāk nekā tagad rigorozi valdošā (valdītāja!) tieksme tos iznīdēt par katru cenu. Un kā tad būtu ar nozīmes kāpināšanu? — Šis jautājums ir vēl saistošāks, vēl ierosinošāks.

Arī bailes no patapinātiem vai tulkotiem vārdiem, rādās, ir pārspīlētas. Ne vācu, ne krievu valoda no tiem nebaidās, nepavisam jau franču un angļu — kas jau vispār ir „svešvārdu valodas"! Ja varam atrast tādiem vārdiem latviskus, dailus un parocīgus aizstājējus, — pret to nebūtu ko iebilst, tie taisni ieteicami. Ja „ķemmi" varam aizstāt ar latvisko „skāti", „skrūvi" ar „vārpstu" — kādēļ lai mēs to nedarītu! Bet meklēt aizstājējus par katru cenu, kas nav ne labskanīgi, ne ērti, nebūtu nepieciešami. Jāievēro arī, ka dažkārt germānisms vai rusicisms gan viegli ļaujas aizstāties kādā vienā nozīmē vai gadījumā, bet neparko neļaujas iznīdēties kādā figurālā nozīmē vai kādā salikumā. Bildes vietā mēs jau sen sakām glezna. Tomēr mums ir bērnu „bilžu grāmatas". Tāpat uz dažu triepekli, kas nav lāgā pelnījis mākslas darba nosaukumu, mēs sakām „bilde", kas jau ir gluži citā nozīmē nekā vācu „Bild". Mēs vairs nesakām „spēlēt teāteri", tomēr „spēlējam kartis", atzīstam tenisā „dubultspēles" (!), kas gan varbūt prasītos cita apzīmējuma.

Šo piezīmju nolūks, kā jau sākumā minēju, nav apstrīdēt valodnieku darba svētīgumu. Bet valodas veidošanā piedalāmies mēs visi: ne tikai filologi un rakstnieki, arī tie, kas ir tikai valodas lietātāji ikdienā, pamazām izdara uz valodu spiedienu vienā vai otrā virzienā. Un šo jautājumu pārrunām vajadzētu notikt ne tikai no striktu valodniecības atzinumu, bet arī no valodas prakses, no tās veidošanās procesa viedokļa.

Kn. L.

KANĀDA — TOPOŠA LIELVALSTS

Kanāda ir lielāka kā ASV, Brazilija, Ķīna. Platības ziņā par to lielāka vienīgi Padomju Savienība. ASV iedzīvotāji gan labprāt runā par Kanādas lieluma mānīju un norāda, ka Kanādas apdzīvotība tikko pārsniedz vidēja lieluma Eiropas valsts iedzīvotāju skaitu un augstākais ir desmitā daļa no ASV iedzīvotāju skaita. Bet pasaules tirdzniecībā Kanādai ir trešā vieta. To pārspēj vienīgi Savienotās Valstis un Anglija. Runājot par Kanādas cilvēku badu, nav jāpiemirst, ka tagadējai Krievijai tad, kad tā sakāva Napoleonu, nebija daudz vairāk iedzīvotāju kā Kanādai šodien. Kanāda ir nozīmīgākā labības ražotāja un izvedēja pasaulē. Līdzīgs svars tai koku un dažādu izejvielu ražošanā un eksportā. Kanāda daudzējādā ziņā jau šodien ir lielvalsts. No otras puses, Kanādā tikko parādījušies lielvalsts dīgļi.

Kanādieši kļuvuši ļoti pašapzinīgi. Tie atmetuši koloniālo mazvērtības apziņu un labākā gadījumā atzīst pārējās tautas par līdzvērtīgām. To uzzināja pat varenā Krievija, jo Kanāda iedrošinājās bez žēlastības atmaskot krievu spiegošanas dalībniekus, kaut gan Otavā labi zināja, ka tad smagi kompromitēs krievu sūtniecību.

Kanādas attiecības ar Angliju ir ļoti īpatnējas. Kanādieši ciena un zināmā mērā izjūt pret Angliju sentimentālu mīlestību. Kaut arī Kanādas franču opozicijas dēļ tā neiedrošinājās otrā pasaules kara laikā ievest obligāto kara dienestu, tā pati Kanāda, ar plašāku vērienu kā jebkura cita Britu impērijas valsts, piedāvāja mātes valstij savus cilvēkus, naudu un izejvielas. Kad amerikāņi vilcinājās piešķirt Lielbritānijai aizdevumu, Kanāda bez noteikumiem nodeva mātes valsts rīcībā savus līdzekļus. Un arī vēl šodien kanādieši paši turpina pārtikas normēšanu, lai palīdzētu Anglijai pārkļūt pāri grūtiem laikiem.

Tas tomēr nekavē kanādiešus tieši tagad stiprināt savu neatkarību tā, ka pat angli nevar vairs vienkārši aizbraukt uz Kanādu un kļūt kanādieši.

Vēl zīmīgāka ir novirzīšanās no Anglijas iekšpolitikas jautājumos. Kanādā noteicēji ir konservātīvie. Strādnieki, protams, vēlas uzlabot savu stāvokli, bet vairākums vēlas panākt to vecā liberālā kapitālisma ietvaros un tāpēc noraida visus revolucionāros elementus.

Ārpolitikā Kanādas stāvokli Anglijas un Amerikas starpā grūti noteikt. Kanāda nekādā gadījumā nepakļaujas Savienotām Valstīm. Tā nav vairs saistīta arī pie Britu impērijas. Bet Kanāda nav arī pilnīgi patstāvīga. Drīzāk tā ir dabisks Anglijas un Savienoto Valstu ķēdes loceklis. Jau kopš ilgāka laika Kanādai vajadzēja pielāgot savu aizsardzības sistēmu Savienotām Valstīm, lai nodrošinātos pret kādreiz varbūtēju uzbrukumu.

Mūsdienu Kanāda atrodas lielgruntnieka stāvoklī, kas savus milzu īpašumus nespēj, darba spēka trūkuma dēļ, kārtīgi apstrādāt. Kaut cik apdzīvotas ir vienīgi Kvebekas un Ontario provinces. Bet arī šeit apgabalos, kas divi līdz trīsreiz lielāki par Franciju, ir tikai nedaudz vairāk cilvēku kā mazajā Šveicē. Albertas, Britu Kolumbijas, Manitobas un Saskečevānas provincēs, kas visas lielākas par Vāciju, tās lielākā izplešanās laikā, nav vairāk iedzīvotāju kā Bernes un Cīriches kantonos.

Cilvēku trūkumam gan šai brīdī zināmas priekšrocības. Vienīgi tāpēc Kanādai iespējams izvest milzu pārtikas līdzekļu daudzumus. Šī zeme gan ražo tikai desmito daļu no pasaules labības ražas, bet gandrīz visu šo daudzumu arī var izvest, un dot trešo daļu no visas pasaules tirgus labības. Tāpēc pārāk straujš Kanādas iedzīvotāju pieaugums atsauktos uz Kanādas labības eksportu tāpat, kā Krievijā iedzīvotāju skaita pieaugums beidzot padarīja pilnīgi neiespējamus krievu labības izvedumus. No otras puses, Kanādā sējumus varētu paplašināt līdztekus iespējamam iedzīvotāju skaita pieaugumam.

Kanāda stingri raugās uz ieceļotāju izvēli. Tā negrib paļaušanās pilsētu proletariātu un tā apdraudēt valsts stabilitāti. Tāpēc vispirms mēģina ielaist lauksaimniekus. Beidzamajā laikā Kanādā nogādāti poļi, kas nevēlas atgriezties mājās un par kuriem cer, ka tie kļūs labi kolonizātori.

Vecie kanādieši, kam angļu senči, uz šiem ieceļotājiem gan raugās skeptiski, jo tie var stiprināt katoļu ietekmi. Bet jau šodien Kanāda ar savu spēcīgo franču minoritāti, ar īriem un citiem Kanādas katoļiem pārsvarā katoliska zeme un sakarā ar franču augsto dzimstību jāpieņem, ka katoļu iespaids vēl vairāk pastiprināsies.

K. S.

PLĀNVEIDA JŪRSAIMNIECĪBA

JŪRAS MĒSLOŠANA UN ZIVJU „KOLONIZĒŠANA"

Plānveida pasaules pārtikas saimniecībai, kas balstās uz intensīvu lauksaimniecību un attīstītu lopkopību, ģeografiskas robežas nospraud jūras krasti. Kamēr platības biezāk apdzīvotās valstīs izmantotas gandrīz jau līdz iespējamai pilnībai, jūru ūdeņi, atskaitot nelielos valstu teritoriālos ūdeņus, ir jebkādas plānsaimniecības vēl pilnīgi neskarti. Šos neierobežotos medību laukus brīvā sacensībā var izmantot jebkura nācija. Liekas tomēr, ka stāvoklis drīz var mainīties. Dr. Herberta Šrēdera raksts „Sēja un raža novākšana uz jūras," kas iespiests saimniecības laikrakstā „Wirtschaftsrevue", liek domāt, ka veidojas jauna saimniecības nozare, ko varētu nosaukt par jūrkopību jeb jūrsaimniecību, un ka nākotnē var sākties arī lielo ūdeņu plānveida apsaimniekošana.

Raksta autors domā, ka agrāk vai vēlāk tām valstīm, kas pārāk biezi apdzīvotas un kur zeme jau izmantota pilnībā, bet kur tā tomēr nespēj sagādāt visiem iedzīvotājiem pārtiku, būs sistēmatiski jāizmanto arī jūras pārtikas bagātības. Eiropas piekrastes ūdeņi sen vairs nav neizsmeļami rezervuāri pārtikas papildināšanai, un daudzās vietās jau pastāv zvejas ierobežojumi vietas vai laika ziņā. Gan jūras kara skartajos apgabalos zivju bari pēdējos gados varēja vairoties, tomēr piekrastēs, kas nebija aviācijas vai mīnu apdraudētas, krietni patīrītas no zivīm. Jau pirms kara sekmīgi izmēģināts zivju barus pārvietot, tās „kolonizēt" jaunā vietā. Kolonizēšana tomēr iespējama tikai ar zivīm, kas dzīvo uz vietas, bet ne ar jūras klaidoņiem, piemēram, siļķēm, lašiem, mencām.

Pamatproblēma ir — zivju daudzumu pieskaņot zināmā jūras rajonā esošajam zivju pārtikas daudzumam. Atskaitot laupītājas zivis, kas medī mazākās, vairums jūras iedzīvotāju pārtiek no tā sauktā planktona — dažādo vienšūniņas stādu un dzīvnieku mistra, aļģēm, vēžiem un dažādiem sīkiem dzīvniekiem. Siļķes ciena mikroskopiski sīkus vēžīšus, kas satur daudz tauku. Vasarā, saules ietekmē, aļģes un citi stādi savairojas tik stipri, ka, piemēram, Ziemeļjūra gūst zaļu nokrāsu, bet pārējos gada laikos planktona saturs jūras ūdenī ir trūcīgāks. 1946. g. Ķiles līcī izdarītajā zivju skaitīšanā konstatēts, ka zivju vecums caurmērā neliels, — trīs līdz četri gadi, mencām līdz seši gadi. Tāda pašu vecuma zivis Ziemeļjūrā, kur karš radīja piespiedu taupīšanas laiku, attīstījušās daudz vājāk, no kā secināms, ka lieliem zivju bariem jūrā vairs nepietiek barības.

Vecais projekts, iegūt no jūras ūdens planktonu un izmantot raušos lopbarībai, tādēļ no zivkopības viedokļa aplams: Pareizāk būtu mēģināt pavairot jūras mikrobu valsti. Jūras šķās būtes no ūdenī izšķīdinātiem minerāliem uzsūc vajadzīgos sāļus. Bet vasarā, kad stādu valsts jūrā stipri savairojas, šo minerāļu ūdenī ir pavisam maz, līdzīgi, kā sāļu saturs zemē apsīkst rudenī. Tāpat kā zemei izlīdzas ar mākslīgu mēslojumu, varētu rīkoties uz jūras. Tas jau izmēģināts. Skotijas piekrastē norobežots jūras rajons un mākslīgi mēslots ar superfosforskābo kaļķi un sērskābo natronu, iebeŗot ūdenī vairākas tonnas minerālu. Mikrobi pēc tam šai ūdenī stipri savairojās un zivīm radās tik daudz pārtikas, ka iezīmētās mencas gada laikā pieņēmās svarā tik, cik normāli trijos gados. Drīzumā projektēts eksperimentu atkārtot vaļējos piekrastes ūdeņos. Teorētiski šķiet iespējami šādā kārtā mēslot arī lielākus jūras apgabalus. Bet tādā gadījumā ievērojami jāpastiprina minerālsāļu ražošana.

Karpu dīķus un mazākus stāvošus ūdeņus Eiropā jau tagad mākslīgi mēslo. Pielietojot tādus pat paņēmienus kā lauksaimniecībā, nozveja Bodenes ezerā, pēc lietpratēju domām, pieaugtu trīskārt vai seškārt. Nākotnē zvejnieks vairs nebūs tikai mednieks vien, bet veiks arī uzdevumus, kādi sauszemē ir zemkopim un lopkopim. Platība, kur viņš vēlāk domās novākt ražu, iepriekš būs kultivējama un mēslojama, bet dzīvnieki, kas pārtiks no šīm „jūras ganībām", būs kontrolējami un izlasāmi.

Tukšoši un cimti tukšoši

No Mērbekas ciema (angļu joslā), kur tagad atrodas DP nometne, pēc Vācijas kapitulācijas vajadzēja izvākties visiem vācu iedzīvotājiem — dažiem tūkstošiem dvēseļu. Tas bija sods par to, ka šī ciema iedzīvotāji kara laikā bija necilvēcīgi apgājušies ar trim avarējušiem angļu lidotājiem. Jau ilgāku laiku vācieši un viņu iestādes pūlas ciemu atdabūt, pie kam cenšas pierādīt ka necilvēcīga rīcība ar angļu lidotājiem nav notikusi, mazākais, ka tajā nav vainojami bij. Mērbekas ciema vācieši. Šajā „reabilitēšanās" kampaņā aktīvi piedalās arī draudzes mācītājs Stūrhāns, savu taisnošanās rakstu vācu presē nobeigdams ar patētisku izsaukšanos: „Kad no mums noņems lielās ciešanas, kuŗas mūsu nabaga draudzei uzliktas par sodu? Palīdziet mums, lai mēs atkal varam atgriezties savā mīļajā draudzes ciemā, kas pastāv jau vairāk kā 900 gadus!"

Mēs gan nezinām, kad tas notiks, bet esam pārliecināti, ka pēc kāda laika tie pāris tūkstoši mērbekiešu tiks atpakaļ savā ciemā. Bez tam viņi zin, par ko tie sodīti, viņi nav atzvesti arī uz kādu citu zemi. Bet tajā pašā laikā Vācijā nīkst nevis tūkstoši, bet simti tūkstoši nelaimīgu cilvēku, kuŗus par tādiem padarījis nacionālsocialistiskās Vācijas izraisītais karš. Šie ļaudis ir atrauti no savām zemēm un nezin, ko viņi noziegušies, nezin, kad viņi tiks atpakaļ nevis savos ciemos, bet savā zemē vispār! Kas vainīgs šajā patiesi milzīgajā traģēdijā? Vai ne tas pats ārprātīgums, kuŗa pārņemti bijušie Mērbekas ciema vācieši 1944. gadā nesajuta nekādu cilvēcību pret avarējušiem angļu lidotājiem? Vai mēs varam apgalvot, ka cilvēce no šī ārprāta jau būtu brīva?

Rs.

DAŽOS VĀRDOS

Argentīnas prezidents Perons izsludinājis jaunu 10 pantu likumu strādniekiem, ar kuŗu, pēc viņa paša izteicieniem, strādnieku tiesības būšot labāk nodrošinātas nekā jebkur citur pasaulē.

Padomju virspavēlniecība Ungārijā pēc BBC ziņām, apcietinājusi sīkzemnieku partijas ģenerālsekretāru Belu Kovaču, kam pārmet, ka viņš esot atbalstījis slepenu terrora organizāciju dibināšanu, lai uzbruktu padomju karaviŗiem.

Belgrades komūnistu laikraksts Borba apvaino ASV sūtni Dienvidslavijā, ka tas, uzturēdamies Amerikā, izteicis presei un radiofonam „neatbildīgus paskaidrojumus" par Dienvidslaviju. Viņš, starp citu, esot apgalvojis, ka 250.000 komūnistu valdot miljonus dienvidslavu ar policijas un slepenu organizāciju palīdzību.

Berlīne gatavojas gripas epidēmijas apkaŗošanai. Izdots rīkojums, ka gadījumā, ja sāktos nopietna gripas epidēmija, slēdzamas visas skolas, teātri un kino. Paredzēts ierīkot papildu slimnīcās un organizēt īpašu sanitāru transporta dienestu.

351 miljardu cigaretes pagājušajā gadā ražojušas ASV, ziņo žurnāls „Printer's Ink," no tām vairāk par 100 miljardu „Lucky Strike," ap 85 miljardu „Camel" un 65 miljardu „Chesterfield."

„Eiropas savienotās sociālistiskās valstis" ieteic dibināt angļu neatkarīgā strādnieku partija, jo tikai tā varēšot novērst kara iespēju starp ASV un PSRS un veicināt abu valstu draudzību.

Marika Reka apvainota spiegošanā par labu vāciešiem kādā Cīrichē iznākušā Zingera grāmatā par šī kara spiegiem un nodevējiem. Filmu aktrise iesūdzējusi tiesā Vīnes žurnāla redaktoru, kas ievietojis grāmatas izvilkumu.

Pirmais pēckara vieglais automobilis izgatavots Opela fabrikā Rīsselheimā. „Opelolympia" tipa mašīnas maksimālais ātrums 150 km stundā, un tā brauc 10 km ar litru benzina. To varēs sākt ražot tikai pēc dažiem mēnešiem.

21 saliekama pagaidu baznīca nosūtīta no Šveices uz Vāciju.

Visu mantu Grētai Garbo atstājis kāds nesen miris Mičiganas štata fermeris. Mantojumā ir 36.000 dolaru un krājums ar simtiem avīžu izgriezumu par nelaika dievināto filmu aktrisi.

Amerikāņu virspavēlnieks Korejā, pēc UP ziņām, Vašingtonā izteicies, ka padomju iestādes ar korejiešu piespiedu mobilizēšanu radījušas tur ievērojamu armiju.

3 vācu ģenerālfeldmaršali, 164 ģenerāļi un 17 admirāļi, pēc BBC ziņām, vēl atrodas angļu gūstā.

Par 100.000 komūnistu ielenkšanu Šantungas provincē ziņo Ķīnas centrālā valdība.

Somija cīnīsies pret katru varu, kas mēģinās cauri Somijas teritorijai uzbrukt Padomju Savienībai, paskaidrojis Somijas valsts prezidents Pāzikivi somu - padomju apvienībā. Viņš personīgi domājot, ka PSRS vadītājiem, sevišķi Staļinam neesot nekādu naidīgu nodomu pret Somiju.

SVĒTDIENA DP NOMETNĒ

AUSTRIEŠU ŽURNĀLISTA BRĪNUMAINIE PIEDZĪVOJUMI

Mūsu priekšā Vīnē iznākošā nedēļas laikraksta „Die Woche" 23. februāŗa numurs. Gandrīz visu trešo lappusi aizpilda raksts ar virsrakstu „Svētdiena DP nometnē". Pasekosim, ko raksta autors G. Geiers novērojis savā apciemojumā un kā viņš skata pārvietoto personu dzīvi „Northerrn" nometnē.

Autors rakstu sāk ar izteiksmīgu tēlojumu:

„Pulkstenis ir astoņi rītā, un virtuves priekšā stāv gara rinda. Smaržo pēc kafijas pupiņām, cukuru izdala atsevišķi. Ceptuves ražojumi būs dabūjami tikai pusdienā. Jāapmierinās ar baltmaizi un ievārījumu, dzirdama kurnēšana, jo apelsīnu ievārījums diendienā ar laiku pārāk vienmuļīgs. Brokastis iebauda gultā, no visiem logiem atskan radio mūzika, jo radio aparāti te ir visur, tie nāk vēl no „agrākiem" laikiem, kad daudzi DP vēl nebija DP, bet gan brīvprātīgi ārzemju strādnieki ‚jaunajai Eiropai'."

Nu mums autora tālākā domu gaita kļūst daudz saprotamāka, kad viņš apraksta, kā poļu ēkas vecākais piekāvis divus savus tautiešus, kas vēlējušies repatriēties. Tālāk rakstā teikts, ka nometnē ir arī baltieši — latvieši, lietuvieši un igauņi, kas dzīvo kopējā ēkā. Par viņiem autors saka:

„Tie ir bagātākie no visiem internētajiem, jo vācu laikā viņi bija iecienīti un pieprasīti režīma palīgi un tikuši izlutināti un atalgoti. Viņu dzīvojamās ēkas pilda drānu un zīda baķi, šujamās un rakstāmmašīnas, rotas lietu un naudas tiem ir atlikušlikām, viņu tautieši sastāda arī nometnes policiju. Būdami labi organizēti, viņi katru svētdienu nogādā noteiktu preču kontingentu tuvejās pilsētas melnajā tirgū. Viņus ciena kā pilsētas iedzīvotāji, tā nometnes iestādes, jo viņi ir labi gērbušies, uzvedīgi un izrāda saprašanu tiem apakšvirsniekiem, kam svešā zemē vajaga sieviešu sabiedrības savām ballēm. Ja lietuviešu ēkas vecākajam pieprasītas vakaram 60 sievietes, tad pieprasītājs var paļauties uz piegādes precīzu izpildījumu. Viņu vidū ir krietni inženieŗi, kas prot no dažiem viegli iegūstamiem auto vrakiem sastādīt lietojamu automobili, ko var pārdot „pa melno," pie kam tad nopelna ne jau nometne vien."

Pie „karalim uzticīgajiem" dienvidslaviem dienas iedalījums esot citādās: priekšpusdienā viņi guļot, bet pēcpusdienā dzeŗot degvīnu, ko iegūstot maiņas ceļā. Arī viņi ienākuši nometnē ar lieliem krājumiem Autors pats esot redzējis vienu, kam līdzi bijis vesels zārks pilns ar drānām un vērtspapīriem, ko no vagona bijis jālīzcelj četriem vīriem. Viņiem netrūkstot uzņēmības un ieroču un tie laiku pa laikam izdarot sirojumus apkārtnē un vientuļās mājās savācot, kas tiem vajadzīgs. Nometnē praktiski esot atrodama jebkuŗa preču šķirne, ko vien ražo plašajā pasaulē.

Tālāk seko sevišķi gleznains DP laulību apraksts. Nometnē laulājas lietuviete un polis. Dokumentu nevienam no abiem neesot bijis, kaut gan zināms, ka līgavainim Polijā palikusi sieva un divi bērni. Lielajā svētku zālē ap 150 viesu, neskaitot nometnes vadību. Jaunais pāris uzskatījis par goda lietu svētku mielastu nepapildināt no nometnes krājumiem, jo „galu galā taču jau apnikuši šķiņķa konservi un mūžīgie ananāsi, nemaz nerunājot par teļa gaļu ar pupiņām." Ievadījumam ir zīvis, tad Vīnes šnicele ar jauktiem salātiem un vesels ganāmpulks ceptu zosu ar sarkanajiem kāpostiem. Vīns, šampanietis un liķieŗi plūst straumēm. Uz paaugstinājuma sakrautas dāvanas: vidū Bechšteina flīģelis, uz tā milzums mirdzoša sudraba. Gan monogrammas ir dažādas un neatbilst jaunā pāŗa vārdiem, bet to var labot." Tēlojumu vēl papildina aizrādījums u diviem briljanta gredzeniem un Šveices zelta pulksteni dāvanu vidū, un uz līgavas tērpu no īstām mežģīnēm un līgavaiņa jauno fraku.

Pēc šī dzīru apraksta sacerējuma autors vēl aizrāda, ka lielākai daļai nometnes iemītnieku naudas esot kā spaļi un ka tie sagatavojušies pēc nometnes atstāšanas pirkt vasarnīcas. Tālāk seko rakstāmmašīnu un automobiļu spekulāciju apraksts un apgalvojums, ka „nepārspīlējot" vairāk nekā 60 proc. nometnes iedzīvotāju slimojot ar veneriskām slimībām, kas nometnes vājās apsardzības un disciplīnas trūkuma dēļ apdraudot visu apkārtni. Bet civilās iestādes nekā nespējot darīt, jo DP nav pakļauti viņu kontrolei. Secinājums: DP arī pret viņu gribu jānogādājot normālos apstākļos, un tādi diezin vai kur citur būšot atrodami kā „viņu izcelšanās zemēs, pierastā apkārtnē."

Jebkādi komentāri te lieki, jo arī absurdam ir robežas.

C.

Anglijas un Albānijas strīds Drošības padomē

UN Drošības padome turpina apspriest Anglijas sūdzību pret Albāniju par Korfu kanāla mīnēšanu. Anglijas pārstāvis Kedogens nosaucis šo rīcību par „slepenu noziegumu pret cilvēcību."

Kedogens sīki ziņojis Drošības padomei par to, kā pagājušā gada 22. oktobrī divi angļu iznīcinātāji uzskrējuši mīnām starptautiskajos ūdeņos Korfu kanālī un zaudējuši 44 jūrniekus. Nelaime notikusi kanālī, kas jau 1944. g. esot no mīnām iztīrīts. Pēc tam, kad mīnai uzdūries pirmais angļu iznīcinātājs, no Sarandas ostas esot izbraucis kāds albāņu kuģis un apjautājies, „ko angļu kuģi te meklējot?" Palīdzību tas tomēr neesot piedāvājis, lai gan uzturējies iznīcinātāja tuvumā apmēram pusstundu. Drīz pēc tam mīnai uzskrējis otrs iznīcinātājs, kas vilcis iepriekš bojāto tauvā. Kad angļi franču pavadībā pēc tam mīnas traļējuši, Korfu kanālī atrastas pavisam 22 mīnas — visas vācu ražojumi un tik lielas, ka spētu bojāt vislielākos kara kuģus. Konstatēts, ka tās izliktas ne agrāk kā pirms pusgada.

Albānijas atbilde Anglijas notai, kas pieprasījusi atvainošanos un gandarījumu, bijusi neapmierinoša Mīnu lauks atradies ap 300 jardu no Albānijas krasta, kāpēc nevarot pielaist, ka Albānija par to nekā nezinātu. Albāņi neesot arī piedalījušies kanāla tīrīšanā, kas notikusi pēc nelaimes. Albāņu apgalvojums, ka mīnas izlikuši grieķi, esot „nepatiess apvainojums." Anglija tāpēc prasot, lai Drošības padome atzīst: ka mīnas Korfu kanālī izlikusi Albānijas valdība vai ka tas noticis saziņā ar šo valdību, ka domstarpības jāizšķir tiešās abu valstu sarunās, ka jautājums atstājams Drošības padomes darba kārtībā līdz tā atrisināšanai un ka UN jāatgādina visām valstīm iztīrīt mīnas no saviem piekrastes ūdeņiem.

Debatēs Albānijas speciālais pārstāvis Kapo, starp citu, paskaidrojis, ka Albānijai nav kuģu mīnu izlikšanai. Viņš apgalvojis, ka britu militārā misija kara laikā sadarbojusies ar koloborātoriem un apspiedusi albāņu brīvības cīnītājus. Kedogens atbildējis, ka mīnas var izlikt no jebkuŗas laivas. Albāņu paskaidrojumi bez tam pierādot to, ko angļi nav varējuši pierādīt — proti, kamdēļ mīnas izliktas. Padomju Savienības pārstāvis Gromiko tad paziņojis, ka šādi „ekscentriski triki un argumenti" nepalīdzēšot Lielbritānijai viņas lietā.

Debašu turpinājumā Kapo izteicies, ka angļu kara kuģi braukuši pa Korfu kanāli kaujas formācijā un to lielgabali esot bijuši pagriezti pret Albānijas krastu, apdraudot šīs valsts suverenitāti. Albānijai esot tiesības savu suverenitāti sargāt. Pēc pārmetumu izteikšanas, ka Anglija atbalstot grieķu provokācijas pret Albāniju, Kapo paskaidrojis, ka Lielbritānija izmantojot Albāniju, lai saindētu pasaules domu ne vien pret pašu Albāniju, bet arī pret valstīm, kas tai draudzīgas.

Turpmāko dienu debatēs Padomju Savienības pārstāvis Gromiko izteicies, ka Anglijas pārmetumi Albānijai ir pilnīgi nepamatoti, bet ASV pārstāvis Džonsons nosaucis angļu argumentus par „pārliecinošiem."

DM, DENA

Padomju republikām būs savas armijas

Maskavas radiofons ziņo, ka 16 padomju republikām saskaņā ar ārlietu ministra vietnieka Višinska izstrādātu plānu piešķirtas tiesības sūtīt uz ārzemēm pašu diplomātiskos pārstāvjus un organizēt pašu armijas. Pirms tam gan attiecīgi jāgroza Padomju Savienības satversme.

TASS ziņo, ka pēc paša lūguma no amata atcelts līdzšinējais Vissavienības augstākās padomes prezidents Ždanovs. Viņa vietā vienprātīgi ievēlēts Maskavas deputāts Ivans Partfenovs. Ždanovs vēl ir politbiroja loceklis, Vissavienības komūnistiskās partijas centrālkomitejas loceklis, Ļeningradas padomes sekretārs un sabiedroto kontrolkomisijas loceklis Somijā.

DENA

Prof. Dr. P. Starcs

MŪSU JAUNATNES UZDEVUMI TRIMDĀ

Tagad, kad karš beidzies un mums vairs nav jādreb par savu kailo dzīvību, visā nopietnībā jādomā kā lietderīgāk izmantot laiku, ko vēl vajadzēs pavadīt trimdā. Pašreiz jārunā par to, ko varētu darīt mūsu uzturēšanās laikā Vācijā.

Priekš pēdējā kara Vācija bija vecas un augstas kultūras zeme un te daudz varēja mācīties. Vācija bija slavena ar saviem zinātniekiem, augstskolām un dažādām zinātniskās pētniecības iestādēm un Vācijas universitātēs un techniskās augstskolās ir mācījušies arī latvieši. Lai atcerāmies tikai Valdemāru, Tomsonu, Kronvaldu, Raini, Aspaziju, Poruku, Ulmani, prof. K. Balodi un dc.

Tas, kas agrāk šajā ziņā bija sasniedzams nedaudziem, tagad mūsu lielās nelaimes dēļ pieietams daudziem tūkstošiem tautiešu. Pēc pašreizējām ziņām Vācijas augstskolās mācās ap 2000 latviešu. Cerams, ka vairāki tūkstoši šīs iespējas iegūs pēc ģimnazijas beigšanas. Bez tam Vācijā uzturas lielāks skaits latviešu, kas akadēmisko izglītību ieguvuši jau dzimtenē. Viņiem paveras iespējas savas zināšanas papildināt un padziļināt, izlietojot šejienes bibliotēkas, stājoties sakaros ar pētniecības institūtiem un viņu vadītājiem. Arī pārējie mūsu jaunieši, kas nav ieguvuši akadēmisko izglītību un pēc tādas arī netiecas, var daudz mācīties ar grāmatu palīdzību vai stājoties darbā pie šejienes speciālistiem. Vācijā varētu mācīties arī amatniecībā. Tātad Vācijā, lietpratīgi izmantojot trimdas laiku, var daudz ko mācīties. Iegūtās zināšanas ļoti noderēs pēc atgriešanās dzimtenē, bet ja liktenis būs lēmis vēl kādu laiku palikt trimdā, tad viss iemācītais būs labākais un drošākais ierocis cīņā par eksistenci.

Tomēr ne visa mūsu jaunatne vēl šo stāvokli novērtē tā, kā tie 2000 latviešu, kas sporta laukumos nodarbojas ar bumbu sišanu, sviešanu un spārdīšanu.

Esmu dziļi pārliecināts, ka tie mūsu jaunieši, kas tik daudz jūsmo par dažādu sporta nozaru meistarībām un to iegūšanai tērē savu laiku — un bieži vien arī veselību, — stalgā pa maldu ceļiem. Mūsu pašreizējais stāvoklis ir pārāk nopietns, lai laiku, spēkus un veselību šķiestu, dzenoties pēc rekordiem sportā. Rekordu sports arvien bijis cilvēku veselības postītājs, bet mūsu tagadējā dzīvē, kur nenormālo dzīves apstākļu un bieži vienpusīgā uztura dēļ cilvēku veselības stāvoklis jau tā stipri apdraudēts, dzīšanās pēc rekordiem sportistam var maksāt pat dzīvību. Tagad, kur cilvēki ir kļuvuši tik vārgi un trausli, nodošanās boksa sacīkstēm ir tīrā neprātība. Nepavisam nedomāju, ka nav jārūpējas par mūsu jaunatnes fizisko audzināšanu, bet rekordu sports nav īstais līdzeklis, ar ko varētu stiprināt mūsu novārgušo jauniešu veselību un fiziskos spēkus. Mūsu jaunatnei tagad jādomā par maizes pelnīšanas meistarību, bet nevis pingponga, basketbola un citām līdzīgām meistarībām.

Pēdējā laikā daudzas valstis paziņojušas, ka ir ar mieru pie sevis ielaist zināmu skaitu personu no DP nometnēm. Grib meklēt ogļračus, laukstrādniekus, amatniekus un dažādus citus arodniekus. Bet neviena valsts vēl nav iztelkusies, ka to varētu interesēt arī labi sportisti. Bumbu sitēju pietiek visiem gana un pēc tiem neviens neilgojas.

Nevaru piekrist uzskatam, ka mēs varētu ko iebilst, nostādot sevi pasaules priekšā par izciliem sportistiem. Par dziļu nožēlošanu sasniegumiem sportā nepavisam neiet līdztekus sasniegumi praktiskā darbā. Novērojumi rāda, ka vairums studentu, kas sāk aizrauties ar sportu, kļūst neveiksmīgi mācībās, studēšana ieilgst vai arī no tās vispār nekas vairs neiznāk. Par to norādīts pat sportam veltītā literātūrā. Sporta rekordistiem ne visai „pa zobam" arī citi darbi. Šos apstākļus pasaule tīri labi zina. Tādēļ tām valstīm, kam vajadzīgs darba spēks, un tās gribētu tādu meklēt DP nometnēs, mūsu sasniegumi sportā nepavisam nedarīs prieka, bet gan drīzāk atbaidīs. Katrs taču zina, ka viens cilvēks nevar diviem kungiem kalpot — dzīties pēc rekordiem sportā un ražīgi strādāt saimnieciski lietderīgu darbu.

Nevaru atzīt par lietderīgu nodomu organizēt tādas vadītājas iestādes, kas spraustu sev par mērķi veicināt mūsu jaunatnes vēl lielāku aizraušanos ar sportu. Mana sirsnīgākā vēlēšanās ir, lai mūsu jaunieši nopietni pārdomātu visus šos apstākļus un prastu atrast sev pareizo ceļu, pa kuru ejot tie izaugtu ne tikai par dedzīgiem patriotiem, bet arī apgaismotiem un augsti izglītotiem latviešu tautas dēliem un meitām.

Vilis Lagzdiņš,
YMCAs slēpošanas skolas vadītājs Mitenvaldē

Amerikāņu un DP slēpotāji Mitenvaldes kalnos

Mitenvaldes kalnos, 1400 m augstumā, amerikāņu joslas YMCA ar UNRRAs 5. apgabala vadības atbalstu iekārtojusi slēpošanas skolu, kas domāta amerikāņu ģimeņu locekļiem un DP slēpotājiem. Kursantus no DP nometnēm izrauga Minchenes YMCAs galvenais štābs Pasingā. Tie pa lielākai daļai ir centīgākie un trūcīgākie DP skolēni, kas tagad Mitenvaldē tiek pie slēpēm, piederumiem un labiem apmācītājiem. Skolas iekārtošanu izdevās veikt līdz 15. febr. un slēpošanas prieki tagad turpināsies, kamēr kalnos būs sniegs.

Pašreiz ir liela sniega bagātība un, šķiet, ka tā pilnīgi nozudīs tikai maijā. Lielākās rūpes sagādā pārtikas piegāde kalna virsotnē. Izpalīgs ir pilsētiņas vienīgais mūlis. Tas tomēr apzinās savu vērtību. Ja viņš iedomājas pusceļā apstāties, tad ne ar labu, ne ļaunu viņu vairs nevar izkustināt.

Šāda klizma ar stūrgalvīgo mūli nupat gadījās amerikāņiem un kāds no viniem skolas viesu grāmatā ierakstīja: „Šajā mākoņu, sniega un apsnigušo egļu pasaulē bija loti jauki: labi ēdām, labi gulējām, labi slēpojām, bet, lūdzu, lūdzu, atvestiet citus no šejienes briesmīgā lopiņa!"

Slēpotāju skolu Mitenvaldē jau apmeklēja arī latvieši. Pirmie ierādās tautieši no Minchenes Freimanes nometnes. Tie izrādījās čakli un izturīgi slēpotāji. Ne tā veicās ukraiņiem, kam dzīvē kalnos šķita par smagu, un pēc 4 dienām viņi atgriezās mājās. Skolas adrese: Mittenwald, Bahnhofstr. 144½, Skischule YMCA.

Čechi izcīna pasaules meistartitulu ledushokejā

POLIJA UZVĀR ZVIEDRIJU 2—1!

Pasaules un Eiropas meistarsacīkstēs ledushokejā Prāgā daudz pārsteigumu bija sacensību pēdējās dienās. Ja visu laiku par uzvaras favorītiem uzskatīja zviedrus, kas pieveica čechus 2—1, tad beigās stāvoklis pilnīgi mainījās. Lielāko pārsteigumu sagādāja poļi. Viņi uzvarēja Zviedrijas izlasi 2—1. Ar mainīgām sekmēm spēlēja austrieši, kas pārspēja ASV vienību 6—5, bet zaudēja čechiem 1—6. Galīgie rezultāti izveidojās šādi: pasaules un Eiropas meistars Čechoslovakija, 2. Zviedrija, 3. Austrija, 4. Šveice, 5. ASV, 6. Polija, 7. Rumānija, 8. Beļģija.

E. LAIPENIEKS STARTĒ FRANCIJĀ

Lielās starptautiskās slēpošanas sacīkstēs Šamoniksā 12. febr. 18 km slēpojumā startēja arī mūsu tautietis E. Laipenieks. Distances beigu posmā viņam salūza slēpe un no konkurences vajadzēja izstāties. Visi laikraksti uzsver, ka franču distanču slēpotāju treneris Laipenieks ir latvietis.

MŪSU LEDUSHOKEJISTI SPĒLE KRĒFELDĀ

„HC. Augsburg"-ledushokejisti, to vidū latvieši Ansons, Blukis, Kleinops, Koneckis un Ritums, viesojās Krēfeldā. Pirmajā spēlē, pēc 48 st. nepatīkama celojuma, augsburgieši zaudēja „EV. Krefeld" vienībai 3—6, bet otrajā sacensībā uzvarēja 7—3. Latviešu sportisti abās dienās ieguva 8 vārtus. „HCA" tagad viesosies Fisenē.

9 GADI CIETUMA ČARLIM HOFAM

DENA ziņo, ka 20. febr. Oslo ar 9 gadiem cietumā notiesāts Kvislinga valdības laika Norvēģijas sporta vadītājs Čarls Hofs. Pagājuši jau vairāk nekā 20 gadu, kad Hofs bija labākais kārtslēcējs pasaulē. Hofa slavu sadzirdēja amerikāņi un aicināja to pāri okeanam. Pat „uzcirties" frakā un ar gardibeni galvā viņš veica 4 m augstumu! Amerikāņi cītīgi studēja Hofa lēkšanas techniku, vēlāk to ievērojami papildināja un tagad viņi šajā vieglatlētikas nozarē ir nepārspējami, bet eiropieši vēl šodien nav tikuši tālāk par to, ko jau tik sen spēja Čarls Hofs. Kādreiz tik slavenajam sportistam tagad jāiet cietumā par valsts nodevību.

Latviešu sporta un fiziskās audzināšanas padomē no Austrijas ievēlēts Visv. Bērziņš, Hesenes apg. J. Lidmanis un Eslingenas A. Celms.

Latviešu labākie slēpotāji pašreiz ir kopējā nometnē Garmišā-Partenkirchenā, kur dzīvos līdz 11. martam. Šajā laikā notiks arī starptautiskas sacensības un latviešu emigrācijas meistarsacīkstes slēpošanā.

Darmštates „Kurşas" basketbolisti uzvarēja Rāvensburgas DP YMCAs vienību 92—38 (25—12), bet volejbolā Rāvensburgas YMCAs izlasi 15—8, 15—3 un Ebenveileras YMCAs spēlētājus 15—1 un 15—5. Tīkama bija rāvensburgiešu viesmīlība.

Grāfa Čano dienas grāmata

FAŠISTISKĀS ITALIJAS ĀRLIETU MINISTRA, MUSOLINI ZNOTA GRĀFA GALEOSO ČANO DIENAS GRĀMATAS PIEZĪMES PAR KARU, DIPLOMĀTIJU UN STARPTAUTISKIEM NOTIKUMIEM NO 1939. G. 5. JANVĀRA LĪDZ ČANO NĀVEI 1943. G. 23. DECEMBRĪ.

(Beigas)

1942. g. 15. decembrī — Vēlu vakarā Makenzens lūdz mani, lai pieņemu viņu. Viņam jauni priekšlikumi par satikšanos ar Hitleru. Hitlers nevar atstāt virspavēlniecību un nevar arī atlikt satikšanos. Un tādēļ, ka viņš negrib likt dučem braukt tik tālu ceļu — gandrīz līdz Lietuvas robežai — viņš aicina turp mani un Kavaljero, cik drīz vien iespējams.

1942. g. 16. decembrī — Man būs jābrauc. Un šoreiz ar noteiktām instrukcijām. Musolini grib, lai ieskaidroju Hitleram, ka pēc viņa domām būtu absolūti nepieciešami panākt vienošanos ar Padomju Savienību vai vismaz radīt aizsardzības līniju, kas būtu noturama maziem spēkiem. 1943. gads būs angļu un amerikāņu uzbrukumu gads. Musolini atzīst, ka ass valstīm jātur gatavībā vislielākais divīziju skaits, lai aizstāvētos Āfrikā, Balkānos un varbūt pat rietumos.

1942. g. 18. decembrī — Atmosfaira Gerlicas mežā smaga. Kad ierados, neviens pat nemēģināja noslēpt man vai maniem pavadoniem, cik nelaimīgas ir ziņas par krievu frontes pārrāvumu. Bija skaidri redzami mēģinājumi vainu uzvelt mums.

1942. g. 19. decembrī — Lavals veicis garu ceļojumu, ko būtu varējis sev aiztaupīt. Ik reiz, kad viņš mēģināja ierunāties, Hitlers pārtrauca viņu, lai izteiktu garu disertāciju. (Ticu, ka savā sirdī Hitlers laimīgs, ka ir Hitlers, jo tas viņam atļauj runāt vienmer vienam pašam.) Visumā Lavals tomēr ir ākīgs francūzis — visākīgākais no viniem. Lai iegūtu vācu priekšnieku žēlastību, viņš nebaidās piekrāpt pašu franču patriotus un nodot savu nelaimīgo zemi.

1942. g. 22. decembrī — Es atgriežos Romā. Te ir pānika jauno ziņu dēļ par Krievijas fronti, it sevišķi vēl tādēļ, ka duče, ar daudziem cilvēkiem runādams par iespējamu mieru ar Krieviju, modinājis veltas cerības.

1942. g. 26. decembrī — Šodien princese di Gangi, kas bija sirsnīga duces draudzene, atklāja man sirdi Petači afērā. Pēc viņas ziņām, dučem jau sen apnikusi Klareta, viņas brālis, māsa un visa banda, bet viņš netiek no tiem valā tāpēc, ka šie sliktie cilvēki ir gatavi uz skandālu. Duče teicis, ka viņš kādreiz šo meiteni (Klāru Petači) mīlējis, bet tagad tā „dumpojas" pret viņu. Cik šai stāstā patiesības un cik tur runā parastā sieviešu greizsirdība?

1943. g. 4. janvārī — Domāju, ko dāvināt Gēringam viņa piecdesmitā dzimšanas dienā. Duče dāvinās zelta zobenu ar Mesinas rotājumiem. Tas patiesībā gatavots dāvināšanai Franko, bet laiki mainījušies. Es došu Sv. Mauricija zvaigzni ar dimantiem. Tā bija domāta dāvināšanai Cogu.

1943. g. 22. janvārī — Duče domā, ka šodien publicētais vācu ziņojums ir visļaunākais kopš kara sākuma. Un tā noteikti ir. Bēgšana pie Stalingradas, atkāpšanās it visās citās vietās, Tripole krišanas priekšvakarā. Šķiet, ka Rommels atkal manevrējis tā, lai izglābtu savus spēkus un pamestu itaļus spraugā. Musolini ļoti sašutis un plāno izbeigt visus sakarus ar vāciešiem.

1943. g. 30. janvārī — Ambrozijs pārņem no Kavaljero ģenerālštāba priekšnieka amatu. Tā laba pārmaiņa, ko iespaidojis godīgums, notikumi un visu itaļu antipatijas pret vīru, kas vienmēr visu kārtojis savu personīgo interešu labā.

1943. g. 5. februārī — Duče piezvana man puspiecos vakarā. Tiklīdz ienāku istabā, redzu, ka viņš ļoti satraukts. „Ko tu tagad domā darīt?" viņš vispirms jautā un tad klusā balsī piebilst, ka gatavojas mainīt visu valdību. Es saprotu iemeslus. Es piekrītu viņam un nedomāju celt nekādus iebildumus. No dažādām iespējām personīgās nākotnes nokārtošanai, noteikti noraidu priekšlikumu kļūt par gubernātoru Albānijā. Izvēlos būt vēstnieks Vatikanā. Tā man būs atpūta un tomēr var pavērt arī iespējas nākotnē. Saprotams, tas ir smags trieciens, ka man jāatstāj ārlietu ministrija, ko esmu vadījis septiņus gadus — un kādus gadus. Esmu darījis vislabāko, ko esmu varējis. Bet tam nav nozīmes.

1943. g. 6. februārī — Duče telefonē un grib apturēt manu iecelšanu par vēstnieku Vatikanā. „Visi teiks, ka tu esi paaugstināts, un esi par jaunu." Bet es jau biju pagūvis aizsūtīt vēstnieku Gvarīļu, lai izprasītu Vatikana piekrišanu manis iecelšanai. Duče akceptēja notikušo faktu vienaldzīgi.

1943. g. 8. februārī — Nododu ārlietu ministriju. Tad dodos uz Venēcijas pili, lai atvadītos no dučes. „Tava nākotne ir manās rokās un tāpēc tev nav ko rūpēties." Viņš pateicās man par visu, ko esmu veicis. „Ja viņi būtu devuši mums vēl trīs gadu laika, tad varbūt būtu varējuši karot citos apstākļos vai varbūt pat vispār nebūtu bijis vajadzīgs karot." Tad viņš jautāja man, vai visi mani dokumenti kārtībā. „Jā," es atbildēju. „Un atceries, kad pienāks grūti laiki, un ir skaidrs, ka grūti laiki nāks, tad varēšu ar dokumentiem atspēkot visus apmelojumus, ko mums vels virsū vācieši. Ja tev tie būs vajadzīgi, varēšu sniegt sīkas ziņas vai, vēl labāk, 24 stundu laikā sagatavošu tev to runu, par ko esmu domājis jau trīs gadus." Viņš klausījās manī klusēdams un gandrīz piekrita. Ielūdza mani bieži apmeklēt viņu, „kaut katru dienu." Mūsu atvadīšanās bija sirsnīga, par ko esmu priecīgs, jo es/Musolini mīlu.

Beidzamais ieraksts — 1943. g. 23. decembrī — Ja šīs manas piezīmes kādreiz redzēs dienas gaismu, tad tas notiks tāpēc, ka rūpējos paglabāt tās no vāciešiem, iekams tie ar viltīgiem trikiem manī apcietināja. Toreiz, kad steigā pierakstīju šīs piezīmes, nedomāju tās tādā veidā kādreiz publicēt. Mans nolūks bija tikai fiksēt notikumus, sīkumus, faktus, kas varētu būt noderīgi nākotnē. Ja liktenis būtu lēmis man piedzīvot sirmu vecumu, kas tad tas būtu par lielisku materiālu autobiografijai!

Pēc dažām dienām viltus tribunāls publiski paziņos spriedumu, ko jau izlēmis Musolini, būdams tā prostituēto un balto vergu tirgotāju loka iespaidā, kas jau vairāk gadus mocījis itaļu valsts dzīvi un novedis mūsu zemi bezdibeņa malā. Es mierīgi pieņemu to, kas rakstīts manā nelaimīgā liktenī. Mani zināmā mērā nomierina doma, ka varu uzskatīt sevi par karavīru, kas kritis kaujā par to, kam viņš patiesi ticējis . . . Ir gan grūti apzināties, ka nevarēšu vairs ieskatīties savu trīs bērnu acīs, vai paskatīties uz savu sievu, kas manās bēdu stundās pierādījusi, ka ir stiprs, drošs un uzticīgs draugs. Bet man jālokās Dieva gribas priekšā.

Šai gara noskaņojumā, kas nepieļauj nekādu viltu un netaisnību, es deklarēju, ka neviens vienīgs vārds, ko esmu ierakstījis savā dienas grāmatā, nav viltots vai pārspīlēts vai savtīgu interešu diktēts. Un, ja atvadīdamies no dzīves, tomēr esmu nolēmis atļaut manu steidzīgo piezīmju publicēšanu, tad to nolemju, nevis gribēdams iegūt vēl pēc nāves slavu vai attaisnošanu, bet gan tāpēc, ka ticu, ka godīga liecība par patiesību joprojām var būt noderīga šai skumjajai pasaulei, dot atvieglojumu nevainīgiem un vērsties pret tiem, kas atbildīgi.

Galeaso Čano,
1943. g. 23. decembrī, Veronas cietuma 27. kamerā.

Dīvaini tūristi Amerikā

Sensāciju kāre un cenšanās kaut kādā veidā „izsist" lieku dolaru laikam būs tas dzenulis, kas Amerikā mudina cilvēkus uzsākt ekscentriskus ceļojumus. — 71 g. vecais Arkanzasas fermeris Hauards Sendels saderēja uz 75 dolariem, ka 36 dienās veiks 1125 km garo ceļojumu līdz kādai pilsētai Teksasā, braucot zirga vilktos divričos ne vairāk par 8 stundām dienā un nekad nepiespiežot kustēt zirgu, ja tas pats vairs to nevēlas. Savai aizsardzībai Sendels bija bruņojies ar 1873. g. modeļa medību bisi. Šī kara veterāns Kārlis Kertiss no Nebraskas pēc 1365 km gara ceļa iekratījās Detroitā ar savu sprauslājošo 1914. g. Forda modeli, lai apvaicātos Forda fabriku direktoriem, vai pēc viņu domām Kertisam nepienāktos jauns auto. Divi tēvi un divi dēli veica ceļojumu pa Misisipi no Čikago līdz Ņuorleansai uz trīs metru plata plosta. Divas sievietes motociklos šķērsoja kontinentu no Kalifornijas līdz Bostonai, lai tur atrastu darbu, bet divas citas 25 dolaru derību dēļ divriteņos nobrauca divas trešdaļas šī attāluma. Agrākais Harvardas students Džons Bekons ar 1911. g. „Locomobile" automobili pēc 15 dienu ceļojuma ieradās no Bostonas Losandželosā. Automobilim bija acetilēna spuldzes un milzīga taure, un tas izskatījās kā mūzeja izstādījums. Hauards Bureta niecīgā buru laivā devās ceļojumā no Viskonsinas, pāri Mičiganas ezeram, lejup pa Illinoisas upi, tālāk pa Misisipi un pāri Meksikas līcim uz Dienvidameriku.

Nevienam no šiem tūristiem — ekscentriķiem tas tomēr nebija ne dzīvības, ne eksistences jautājums, viņiem nedraudēja tiešas briesmas un viņi vajadzības gadījumā varēja savu ceļojumu pārtraukt. Bet par viņiem rakstīja visa amerikāņu prese un ievietoja neskaitāmus uzņēmumus. Ko tādā gadījumā lai saka par tiem baltiešiem, kas, tiešās dzīvības briesmās būdami un neredzēdami nekādas izvēles, mazās laiviņās un vētrainās naktīs devās pāri Baltijas jūrai uz Zviedriju ar maziem bērniem un to, kas mugurā, vai arī, eksistences iespējas meklējot, buru laiviņās ir šķērsojuši okeanu, lai tad, galā nonākuši, varbūt saņemtu noraidījumu? Č.

Agrākais kovbojs Larrijs Haitauers ar šo riču startēja no Ellensburgas pilsētas, Vašingtonas štatā, ceļā apkārt pasaulei, atvēlēdams sev šī uzdevuma veikšanai 12 gadu laika. Attēlā Larrijs redzams pēc pirmās nedēļas gaitām; veikti jau 206 km, atliek vēl tikai 39.794 . . . Life

Sludinājumi

LATVISKI-ANGLISKI-VĀCISKĀS VĀRDNĪCAS

(1. d.) abonentu maksājumi (RM 10.— par 1 eks.) nokārtojami līdz 25. martam. Pēc šī termiņa visus nenokārtotos abonentu pasūtījumus anulēs. **Jūl. Lūsis,** (13b) Kempten, Reichlinstr. 26. 87

OĻĢERT, RAKSTI! LEO Z.
Adrese: Germersheim, Fischerstr. 13, Pfalz, Zone française. 85

Meklēju **līdzdalībnieku,** kam prakse lauks. lietu un sēklu tirdzniecībā, ar vai bez kapit. un nevēlas pag. izzeļot. Pied. līdz 10. III. 47. **E. Apogs:** Lauingen/Do., Ludwig Str. 1. Tel. 170. 86

„LATVIJAS" ABONEMENTS,

pasūtinot laikrakstu pa atsevišķiem eksemplāriem (līdz 3 eks.), maksā RM 5.— mēnesī; pasūtinot kollektīvi vairāk par 3 eksemplāriem — RM 4.— mēnesī par eksemplāru. Sludinājumu maksa: RM 2.— par vienslejīgu iespiedrindu vai tai atbilstošu telpu; piederīgo meklēšanas sludinājumi līdz 4 rindām — RM 4.—, garāki par 4 rindām pēc parastā tarifa.

Abonementu pieteikumi, sludinājumi, naudas pārvedumi un korespondence adresējama „Latvijai", (13b) Günzburg/D., Bürgermeister - Landmann - Platz 7.